

Dielli i mbramjes

Dielli i mëngjezit

(Dramë poetike në tri akte)

VEHTJET

DASHUNIJA— Feridja dhe Ajeti

FYELLI MAGJIK

BARIJT

HANA — një udhëtar

SKELETAT:

I ziu

Dy të Bardhë

I Blerti

I Kuqi

I Verdhi

I Kaltërti

GJURMAT E SË KALUEMES — Axha Selim dhe Halla Nefise

Drita elektrike në Katund, vallja e yjve. YJT si tri qika dhe dy djemë në të bardha.

KATUNDARËT ndërtojnë rrugën e re dhe MËSUESJA

Kursi shëndetsor — VAJZAT TUE PUNUE në kopshtin e Shkollës

MUHARREMI

NANA E AJETIT

VDEKJA si plakë në të zeza

KORI I FEMNAVE

ZANI NË MAGNETOFON

AKTI I PARË

Sqena: n'anën e djathtë — blerim dhe druj, pylli. N'anën e majtë dy gurë të bardhë vorri: vorret dhe skaj vorreve kryqëzimi i rrugëve. Mandej kroni dhe kaçubja.

Çdo pamje mbaron me terr të plotë.

Skeletet veshë me kostume baleti vija-vija tërthorë. Në fytyra kanë maska.

PAMJA E PARË

ZANI (në plan të parë) : Fjala është për një Katund dje, dhe, ende sot.

Katundin e vë në gjum gurgullima e ujit të kthjellët të lumit që kalon kurrizit të tij, mandej ia puth dy faqet e blerta fushës me buzë të lëngshme dhe rrjedhë kah Lindja, andej kah vjen jeta dhe buka.

Prej andej hyn blerimi, hyn pranvera.

Dielli është kumbonë e ndriçime e madhe dhe tingëllues që zgjon Katundin.

Mbi vetullën e Katundit, në bregun e djathtë të lumit —gjindet pyelli me lisa të mëdhenj dhe kullosat.

(Çohet perdja)

AJETI *(në plan të dytë i bie fyellit; një melodi e këndshme. Bashkë me zërin pushon edhe melodija).*

BARIU I PARË: E, valla, Ajet, rnofsh sa mallet!

BARIU I DYTË: Të lumtë!

BARIU I TRETË: Na kënaqe, qe besa!

BARIU I KATËRT: E, valla, Ajet, kishe me ja shnoshë njeriut plagën e trupit, plagën e shpirtit. Je mehlem për zemra!

(Ndëgjohet një cicërimë e lehtë zogu. Këngë Bilbili)

BARIU I TRETË: Heu, zogu i shejtë, zogu i kangës!

BARIU I PARË: Mos bëzani, mos lueni vendit!

BARIU I DYTË: Çka u ba, çka dreqin keni?

BARIU I KATËRT: *(me çudi)*: O ç'na i muer ment...

BARIU I KATËRT: *(me çudi)*: O ç'na i muer ment...

BARIU I DYTË: *(urdhënueshëm)*: Pst, he shtalbana! Ngoni kho, he llapusha, mos I shtini vesht në lesh! Çka po dallaveshi? Kasnec' i dashnis po kendon.

BARIU I TRETË: Eu, ç'na habiti n'ven. Ajet, çou e kape fyellin!

BARIU I PARË : Kape, pashë zotin !

BARIU I TRETË : Rrëzoje prej dege. T'i kallxojmë se kush je e kush jemi. Kape!

(Kanga e bylbylit vazhdon me afsh)

BARIU I PARË: Mos, po e tremëni!

BARIU I KAËRT: Hajde, Ajet, hajde!

(Ajeti merr fyellin dhe i bie fort kandshëm)

BARIU I DYTË: Medet, na iku!

BARIU I PARË: Na iku?

BARIU I TRETË: Prej nga erdh; kah shkoi?

BARIU I KATËRT: Kjo ke një andërr e bukur.

BARIU I PARË: Jo, kjo ke kangë, he bacë, se! Me t'nxjerrë prej vorri...

BARIU I TRETË: Jo, qebesha, kangë dashnije!

BARIU I DYTË: Medet, bylbyli n'rrem, syzeza n'vek!

BARIU I KATËRT: Ja prefsha synin.

BARIU I PARË: Ajeto!

BARIU IDYTË: Fol diçka, çka je shukatë?

BARIU I TRETË: Heu, trim, vlla!

BARIU I KATËRT: E paska trullue kanga!

BARIU I DYTË: Medet bylbyli n'degë, sykaltra n'vek...

AJETI: O moj e mira me dy nishana, uuuu jaran-o ty t'u bana...
BARIJT (*qeshin*).
BARIU I PARË (*i bie krahëve*): E paç Tanushën!
BARIU I TRETË: E paç!
BARIU I KATËRT: T'a përkundt djepin n'shpi!
BARIU I DYTË (*me sherriii*): Flej i miri i nanës-o, flej sokoli i dadës-o!
BARIJT (*gaz i lehtë*).

(Pushim i shkurtë. Bahet pak ma terr)

BARIU I KATËRT: Djema!
BARIJT : Çka ke, or sokol?
BARIU I KATËRT: 'I pikë e shiut, si pikë loti m'ra për faqe.
BARIU I DYTË: Sa t'paska hieshue! Si shala magarit... Hahaha!
BARIU I TRETË: Le mahin! Kqyre nalt qiellin!
BARIU I PARË: Po mlidhen do re t'zeza...
BARIU I TRETË: Po ku i kemi dhent?
BARIU I DYTË: Fushës s'gjanë!
BARIU I PARË: Hajde, djema, dajuni — e mas dhenve!
BARIU I KATËRT: Ajet, çou!

(Ndihen blegërimë të largëta dhe cingërimë kumbonash)

BARIU I PARË: Guti, guti!

(Bahen gati)

BARIU I DYTË: Ajet, a s'po vjen me ne?
AJETI: Jo, unë do t'i mledhi vetë.
BARIU I DYTË (*me habi*): Po qysh?
AJETI: Me fyell. I kam mesue e vijnë varg e vistër te unë si t'a ndiejn fyellin...
BARIU I DYTË (*me admirim*): E, pirolla t'koftë! Po çka m'kallxove?!
BARIU I TRETË: Po shkojmë!
BARIU I DYTË: Mirë u pafshim, Ajet!
AJETI: Mirë u pafshim!

(Largohen)

PAMJA E DYTË

(Fillon me ra shi i rrëmbbyeshëm, i papritun. Ndëgjohen bumbullima të herëmbasësheshme. Era fryn, fishkllon. Degët lëkunden e thyhen. Blegërimë të ndërpreme delesh, tinguj kumbonash.

(Një zë i largët vajze thërret delet)

FERIDJA: Ju martë pusi, ju marrtë! Kah po shkoni? O të bekueme!

(Prap erë e fortë. Shiu bie ma me rrëmbim. Blegrima delesh)

FRIDJA (me pikllim): Kah po shkoni?

(Tue ecë rrëxohet dhe pisket. Delet shpërndahen dhe blegrima largohet gjithnji e ma tepër. Ajo qanë. Në largësi bie një degë për dhe)

FERIDJA: U ban pikë e pesë! **(Ecë)**. Qysh di t'i gjoj, qysh do t'i mledhi? E mjera unë, e mjera! Kah t'ja maj tash? Qysh do t'shkoj n'shpi pa dhenë? Kanë me' m' mytë. Ka mej hangër ujku!... Terr, terr. Oj loke, loke bre-eee!

(Rrëmuja pushon pak, ndëgjohet fyelli)

FERIDJA *(me habi)*: Çka asht kjo tash? Çka po bahet?

(Ndëgjohet herë-herë nga një blegrimë dhe, aty-këtu, kumbona si afrohet. Delet grumbullohen).

FERIDJA (e friksueme): Kush asht ky?

(Fyelli bie gjithnji e ma kandshëm, shiu ka pushue gati krejt)

FERIDJA: Medet, po m'kthehen dhent! Çka po bahet kështu, mos o ndoj' mrekulli? O zot! Çka po bon me mue? Çka po do prej meje, t'mjerës? **(Me za t'ult dhe e habitun)**. U tubuen, u grumbulluen... Fylli, fylli! Prej kah po vijn tingujt? Sa t'kajshëm, sa t'ambël. Shihe, shihe, medet — edhe dhent janë nalë, kanë currue vesht e po ngojnë, po ngojnë si t'marra! He, ku janë tash ato blegrima t'trenta, ku janë ato dhen t'frigueme, t'merrueme. Haj mrekulli, mrekulli! Medet, po çka po bahet me mue? Po droj? A t'iki?... Kah? Ku? Qysh? Do t'me zen!... Fyelli, kush po i bjen fyellit? Pse s'po del t'a shoh? Jo, jo! **(Del Ajeti)**. Ah! **(Në vedi)**. Sa i hieshëm, loke, sa i hieshëm... **(Fillon t'iki)**

AJETI: Oj Feride, oj Feride! Ndal, moj!

(Ajo ndalet si e shitueme)

AJETI: Kah ke marrë n'thue kshtu? Po pse po ikë? E dhent? Kujt po ja len? Mu'?' **(Qeshë)**. Qe, unë t'i mblodha.

FERIDJA *(turpshëm)*: Çka po do'?

AJETI: Kurrja, po du' me t'pa pej s'ngati...

FERIDJA *(me zemrim)*: Shko e shuhe motrën tone!**(Nis e largohet)**

AJETI: Po nalu, nalu, moj! *(i afrohet krejt)*

FERIDJA: Ik, ik, s'po du me t'pa! Largohu, s'po du me t'pa. S'po du !

AJETI : Koke lagë si mini...

FERIDJA: Ani, per veti jam lagë.

AJETI: Ç't'u paskan lagë flokët e zi, ej!

FERIDJA *(premas)*: E, mos jau maj hallin ti, galan!

AJETI: Po ç't'i kishna kreh!

FERIDJA: Pale-pale, ka kush i kreh, o sokol!

AJETI: Me krahën fildishi, oj!

FERIDJA: S't'a ka ba nona hala ni asifarë krahni!

AJETI: Pritëm, sa t'i kthej dhent e mija.

FERIDJA: Eu, or sokol!

AJETI: Kthehna saora.

FERIDJA: Budalla brina s'ka!

(E shiqon tue shkue)

FERIDJA (ngadalë e me habi): E po qe besa djalë azgan
Syt po i qesin xixa,
fjalt ma t'ambla se mjalta.
Po i bashëm, po i pashëm!
M'plast zemra mas ti,
m'daltë shpirti ngat ti...

(Thërret qingjin me emën)

FERIDJA: Hajde, hajde, laramani i dadës! *(Përgdhelshëm)*. Mos u tut. Ani, ani uzdaja e dadë-o! Ani, ani, ma i bukuri i dadës-o!

(Vjen Ajeti)

AJETI: Iktheva menjihërë.

FERIDJA: Shihe këtë hieshan, kqyre niherë!

AJETI: Po si e zonja, medet!

FERIDJA *(qeshë lehtë)*: Jo ebu, djalë i mirë, e teprove!

AJETI: Qe besa jo!

FERIDJA *(mitunisht)*: Hajd, shko, shko te shokt tu...

(E lëshon qingjin , ai largohet tue blegrue)

AJETI: Po pse e lshove?

FERIDJA: Ani, çka po na duhet?

AJETI: Hahaha, e qillove n'ball dëshirën time...

FERIDJA *(befas)*: A ti i bijshe fyellit, a?

AJETI: Po unë.

FERIDJA: M'nihmove, t'njektë fati gjithkund'.

AJETI: 'I cikkrimë.' I pikë uji n'krue t's'mirës. E çka kisha mujtë me bo diçka tjetër për ty? Diçka ma t'madhe?

FERIDJA: Kurgja s'due tjetër, e pse?

AJETI: Fyellin e kam shok t'pandashëm. Vlla, e gjithçka. E tash, kur t'takova ty...

FERIDJA *(gjatë)*: Ta-a-a-sh?

AJETI: Sa herë kam m'i ra, ke me m'dalë para si honë e plotë tuj ikë prej reve...

FERIDJA *(me ngadalë)*: Si hona e plotë?

(Kalon një udhtar i panjoftun)

UDHËTARI: Unë do t'u tregoj t'ona shtigjet. Do t'u nriçoj t'ona udhët, do t'i boj pasqyre...

FERIDJA: A njeve?

AJETI: Po një t'amël.

FERIDJA: Do t'naj kallxon t'ona shtigjet...

AJETI: Do t'naj ndriçon t'ona udhët...

FERIDJA: Si nuk e pamë?

AJETI: Nuk e pamë, shkoi, fluturoi!

FERIDJA (*me habi*): Do t'i bon pasqyre!

AJETI :Po, me gjithmen.

(*Pak ma vonë*)

AJETI : Çka ke, ti po dridhesh!

FERIDJA: Oh, kurgjo, kurgjo more, veç...

AJETI: Pasha loken, ti ke ethet! E qyshkur ka kapërxy' rrëmeti. Flokt po t'kullojnë ujë... (*I prekun*). Po bon ftoftë!

FERIDJA: Jo, jo, s'kom kurgjo! Mirë jom...

AJETI: Po thue, po, ani, po shkojmë sa s'bohet vonë...

FERIDJA: Po shkojmë, veç unë po shkoj ndamas...

AJETI: S'i t'a kesh zogun e qejfit. Po për katund e kemi veç ni udhë... Do t'i përzijmë dhent. Ti para, unë mbas teje, n'bisht t'tufës... (*me afshë*). Do t'bahet tufë e madhe. Tufë e bukur...

FERIDJA: Do t'na shohi kush. E unë e ti, Ajet, (*me za të piklluem e të fruguem*), a e din: s'guxojmë t'shihemi hiç, e jo ma t'shkojmë bashkë... Me na pa kush, ndokush pej tanve?

AJETI: Me na pa, mos vet!

FERIDJA: Çohet katuni...

AJETI: Do t'flasin...

FERIDJA: Keq e ma keq. E fjalë me bishta, e fjalë t'rona... Nuk e di ti, gjyshin e kom — pushkë... Me një gjo — kërset!

AJETI: Po, ç'faj kemi na?

FERIDJA: Nuk e di, nashta pse kemi le...

AJETI: Na hala s'jena kon n'djepa, s'kemi pas le, e...

FERIDJA: Unë s'guxoj me i dalë gjyshit para... me i dalë para kanunit...

AJETI: Mo sta shprushim zjermin e dekës... mos po na shiton n'ven!

FERIDJA: Po, aj asht gacë n'varrë t'gjallë!

AJETI: M'laqin syt, po!

FERIDJA (*teper e tronditur*): Lej, lej këto fjalë, pashë çka ke!

AJETI: Po i lamë, po i lamë, po i lamë... (*Bërtet*).

FERIDJA: Ma therën zemrën e ma gropuen dheun nër kamë...

AJETI: Edhe mu', edhe mu'!

FERIDJA (*me ngadalë*): Hajde t'i mledhim dhent e t'shkojmë.

AJETI: Mos kij dert, saora bohet kjo punë.

FERODJA: Shpejt, shpejt sa s'o bo vonë!

(*Thërrasin delet dhe shkojnë në drejtime të kundërta. Kthehen*)

AJETI: T'tona kokan rrumullak aty...

FERIDJA: Edhe t'mijat pikëmpikë!

AJETI: A t'u grahim?

FERIDJA: Ani, veç shko ti para...

AJETI: Mos druej, jemi krejt vetëm... Unë e ti... Udha... Këto t'bekueme jon t'pagoja...

FERIDJA: Jo, po tutem... do t'na gjon nej e ligë!

AJETI: S'ka çka bohet. Veç... ani, po shkojmë bashkë dej te vorret, e masanej po dahemi — si dita me natën...

FERIDJA: Dej te vorret? (*me frigë*).

AJETI: Ku kryqohet udha për dy mahalla, për shpija tona...

(Nisen. Blegrimë e rrallë delesh. Zhurmë e përmytun hapash, kumbonash).

AJETI (*mbas një kohe të gjatë*): S' e thae asnjë fjalë!

FERIDJA (*e habitun dhe e befasueme*): A? Nime?

AJETI: M'ke sharru' diçka n' do menime t'fella...

FERIDJA: Jo, jo veç m'u kujtu' nona e baba që s' e kom pa kurrë...

AJETI: Baba?

FERIDJA: Gjithmon m' del para, kur...

AJETI: ...kapërcen qëtupari? Gabova! Gabova shumë...

FERIDJA (*mallëngjyeshëm*): Oh, jo more, jo! Qito takime m'jon shumë t' amla... E njëj t' nxehtit e tij... Flakën e syve...

AJETI: Shum vetë rriten pa prind. Unë pa babë...

FERIDJA: Shum...

(Heshtje, ecin)

FERIDJA (*befas*): Shih! (*Ban me gisht*).

AJETI: Çka?

FERIDJA: Vorrari...

AJETI: Koka dekë dikush.

FERIDJA: Dekë, po...

AJETI: Thu' ; nonë, motër, a vëlla?

FERIDJA: Dekë veç ni emën ka: damje, pikllim!

AJETI: Ta vesim, thu' kush?

FERIDJA: Ec, ec pashë bukën, mos!

(Të kapun dorë për dorë vazhdojnë rrugën. Sakaqë fryn një erë e lehtë. Shushurimë e kërcëllimë, sikur happen do dyer të randa. Zhurmë. Zane të ngjirruna, të paartikulueme. Çohen Skeletat prej vorreve).

PAMJA E TRETË

(Te vorret. Skeletat dalin prej terri. Në largsi, në sqenë shifen Ajeti me Feriden, ku po largohen ngadalë.)

SKELETI I ZI: Hej, eja k'tu!

SKELETI I KUQ: Erdha.

SKELETI I ZI: Shpejt! Thirri t'tjerët!

SKELETI I KUQ: Hej, hajdeni, guti!

SKELETI I VERDHË: Çka ka, bre? Çfarë mrekullije asht kjo?

SKELETI I BLERTË: Eu, po ç'na treme!

(Lëvizje)

SKELETI I ZI: Shihni, shihni çudi me sy!

SKELETI I KALTËRT: Çka bre, çka ju ka hi dreqi n' bark?

SKELETAT (*njizani, drejtue kah Ajeti dhe Feridja*): Au!

SKELETI I KUQ: M'raftë pika!

SKELETI I VERDHË: Lokja jeme!

SKELETI I BLERTË: Pasha sytë e ballit!

SKELETI I VERDHË: Ata kokan, vetë!
 SKELETI I ZI (*me përbuzje*): A i patë?
 SKELETAT: I pamë me sytë tonë!
 SKELETI I KUQ: Qe besa si n'pasqyre!
 SKELETI I ZI: Edhe po kanë ftyrë me keshë! (*Bërtet*)
 SKELETI I KALTËRT: Ishin kapë edhe dorë për dore!
 SKELETI I ZI: Hej, burra, marrija e zotit!
 SKELETI I KUQ: Diçka e pabesu'shme!
 SKELETI I BLERTË: Diçka e çudiçme!
 SKELETI I VERDHË: E vërtetë si dita...
 SKELETI I KUQ: Çika ke, bija jeme, bija e papame!
 SKELETI I VERDHË: Djali ke vllau jem!
 SKELETI I KALTËRT (*me ironi*): Ishin kapë dorë për dore!
 SKELETI I KUQ (*kap kryet*): O zot! Mos t'i kisha pa, s'kishna me besue kurrën e kurrës! Mos t'i kisha pa me syt e mij!
 SKELETI I VERDHË: Vllau, vllau! (*Mallëngjyeshëm*).
 SKELETI I PARË I BARDHË (*ndërhyn*): Sa t'meçëm jon, sa t'lumtun!
 SKELETI I ZI : Çka dreqin kie?
 SKELETI I KUQ : T'lumtun, pas qashtu tha?
 SKELETI I PARË I BARDHË (*bërtet*): Po, po! Unë!
 SKELETI I ZI: Shuj, he i marrë!
 SKELETI I KUQ: Po a t'kanë lonë ment?
 SKELETI I PARË I BARDHË: Po, po, po! Ju jeni fajtorë pse jom tash me ju, I nguju'em, pa rreze drite, pa rreze syni. Larg t'dashunve, larg çdo gjaje t'bukur... (*Me pezëm e zjarr*)
 SKELETI I ZI (*me poshtnim*): Pa ngone se çka pot hot ky azgon?
 SKELETI I KUQ (*i pezmatuem*): Largone qit flliqtinë, se po i vje era! Na zuni frymën!
 SKELETI I PARË I BARDHË: M'ngoni, neç njo dy fjalë du m'u thanë...
 SKELETI I ZI (*urdhnon*): Kapne!

(*E kapin*)

SKELETI I PARË I BARDHË: Veç dy fjalë...
 SKELETI I VERDHË (*ndërhyn*): Lshone! Ta ngojmë se çka do me na thanë? Hajde, fol, çka ke me thonë?
 SKELETI I PARË I BARDHË: Unë e di se çka po doni me bo! Ju njoh mirë, si paren e kuqe, mea mirë se kmishen dikur...
 SKELETI I KUQ (*premas*): Ajo çka o e drejtë!
 SKELETI I VERDHË: Le, mos ja prej fjalën!
 SKELETI I PARË I BARDHË: Unë isha i ri, shumë i ri. Erdh' njoni pej juve e ma trusi sakicë n'ballë... Kjo asht drejtsija e ju?
 SKELETI I KUQ: Çka po thu', more! Trullan e axhami!
 SKELETI I PARË I BARDHË: E, tash po du me u thonë: mos i merini n'qafë! Jonë t'ri, shum t'ri! Rreze dilli! (*Me mall*).

(*Nji frymë shqetsimi kalon nëpër grumbull*)

SKELETI I PARË I BARDHË (*bërtet*): Shum gjak keni derdh', shum... Ton shpirtin e keni me gjak!
 SKELETI I ZI (*i zemruem*): Ky asht trenu'. Ky asht helm!
 SKELETI I KUQ: Ky si me i pasë rritë n'ho...

SKELETI I BLERTË: Qebesa mirë e ki...

SKELETI I ZI: Kap'ni k't karathi: Kap'ne! He e shitoftë buka që e ka hunger! Kap'ne!

(I vërsulen)

SKELETI I KUQ: T'ia lidhim edhe gojën...

SKELETI I PARË I BARDHË (*kundërshton, rrëmbëhet*): Mosni, mosni, do t'i merini n'qafë! (*Tue belbëzue*). Ah, gjaku, gjaku... Derikur do t'a njëki k't fis, deri kur?...

(E nxjerrin jashtë)

SKELETI I KUQ: E larg'um m'qit stërvinë, ait qyfyfyr!

(Kthehen Skeleti i verdhë dhe Skeleti i blertë)

SKELETI I ZI: Mirë ja bom...

SKELETI I KUQ: Po qysh! Hiqe mollën e kalbët me kohë, se t'kalb edhe ty...

SKELETI I KALTERT: Tash na duhet t'pleqnojmë mirë e mirë!

SKELETI I KUQ: Sa ma shpejt!

SKELETI I ZI: T'ja kpusim fillin merres e turpit.

SKELETI I VERDHË: Le t'buças' fjala jonë e mpreht'. E raandë... e artë... Le t'flasi i madh e i vogël për ne, le t'fluturoj' ujk e arushë... Mal' e vrri...

SKELETI I KUQ: Që t'rrjedhi fjala si kroni, domë ni kingj, e domë kongën!

SKELETI I KALTËRT (*i llahtarisan*): T'lumt, dom me bo ni darsmë t'madhe!

SKELETI I KUQ: Domë gjak... gjak!

SKELETI I VERDHË: Atëhere punon menja, punon sadica!

SKELETI I ZI: Leni ato prralla! Ahengu mas ngadhnimit...

SKELETI I BLERTË: Nime, pse po rrahim ujë n'havan? Pa m'ngoni, o burra! Unë menoj se kjo punë duhet pleqnu' shpejt. Po s'bomë kshtu, mi ne do t'bje mallkimi ma i madh!

SKELETI I ZI: Mirë e ki. Fjala jote shpatë!

SKELETI I VERDHË: Mue, kur i pashë ata "shtablana", m'vloj gjaku n'zemer... m'kcej delli, u qorrova!

SKELETI I ZI: E mue m'ejullu'n eshtnat, e varra jeme kulloj gjak!

SKELETI I KUQ: S'e kom pa hiç time bijë. Koka rritë... koka bo për burrë... Po kshtu, m'qit ditë, ma mirë mos t'a kisha pa. (*I drejtohet Skeletit të verdhë*). Dorë për dore me vllaun ton... Kjo m'u bo asht n'fyfyt, therrë n'sy...

SKELETI I ZI: S'do men — ke gjo e pabesueshme. A thu' pse kemi dekë na, a? Me i pa dorë për dorë ata n'dit t'sodit, a pse i kemi pasë dreqnit me vedi? Asnjoni pej nesh s'o dek n'shtrat, si grat... kemi ra si burra... E tash — kapë dorë për dore, me plasë njeri. Thu ti se s'jon pej gjakut ton! Çka po ju thomë : me plasë njeri ! Gjakut tyne tash po rrjedh ujë...

SKELETI I BLERTË : Pas tha, m'doket, pse, a ?

SKELETI I ZI (me ngadalë dhe tronditshëm): Ish ditë e bukur vere, plot me diell e jetë e gjallni. Pemt ranoheshin prej fryteve t'kuqe. Dola n'pemishtë sa m'i lagë buzt... E, sa zgjata dorën m'e kapë kokrrën e beku'me — krisi pushka ! Rashë, pse m'lsu'n kamtë. Gjithçka u rrotullu', u bo terr ! Goja m'u mushë gjak... e pema, kokrra e beku'me, ve4 m'kqyrte e m'kqyrte... Tuj m'dal shpirti, m'tha : « Ke edhe tre vllazën ! » E shkoj, e fluturoj. E, m'thoni, o burra t'mirë e daij, a s'kom t'drejtë : s'du që bija e asaj shpije t'shkeli pragun e shpis seme... (*Bërtet*). S'du dora e saj t'a preki at pemë, at kokërr t'beku'me... Unë qikaq pata me thonë e fjalës teme i vnova kapak!

SKELETI I BLERTË: T'ton've na njëk ky fat i bardhë, pse s'kemi lonë t'bje mi ne mallkimi për t'gjitha kohna!

SKELETI I KUQ: E, besa, për sa t'jetë jeta!

SKELETI I BLERTË (*Skeletit të kaltërt*): Besnik!

SKELETI I KALTËRT: Oja!

SKELETI I BLERTË: Hajde kho, bre dai, hajde! Ktheu me fytyrë kah burrat e shperthekojë kmishën, çile gjoksin...

SKELETI I KALTËRT (*i tronditun dhe i hutuem*): Po çka dreqin po do me bo?

SKELETI I BLERTË (*me kreni*): Du m'u kallxu' burrave si t'kom...

SKELETI I KALTËRT: Eu, ç'm'a dogje zemrën, po ç'm'ngrafite!

SKELETI I BLERTË (*bindshëm*): Mos u prek, Besnik. M'duhet deomos, për hir t'nerit e gjakut ton, t'a boj qit punë... Se gishtat e mij hala po kullojnë gjak, e ky asht gjaku yt, Besnik...

SKELETI I KALTËRT: Fol, bre burr, kallxo' mu qashtu si o kon! (*Rrëfimi i Skeletit të blertë — inçizue në magnetofon. Anë heshije të plotë, pa bëza, pa thanë fjalë askush, me veprime e lëvizje përcjell fjalët në magnetofon. Sikur del prej shtëpije, shkon kah arat, shkon në krye, aty mëshifet. Sakaqë vjen Skeleti i kaltërt me mbushë ujë. Ky e pret sa t'i mbushi kënatat, i del para dhe — i bie me sakicë. Skeleti i kaltërt merr turr kah ai, por rrëxohet. Skeleti i blertë i avitet dhe gjunjëzohet para tij, ia mbyll kapakët e syve. I shikon duert dhe mangët e veta të përgjakuna. Ma vonë e merr para duersh dhe shkon kah publiku. E venë në midis të sgenës, si midis arës.*)

SKELETI I BLERTË (*inçizue në magnetofon*): Robt e k'tyne, Recajve, kishin dalë me korrë. E gruni ish' rritë deri n'shokë, dhe kokrra ish' bo sa grossa... Dilli m'nejke pezull mi tepe t'kres. Mue s'm'u rrijke gjithkunihiye e t'njerit babë... M'njeke hap mas hapi, kam mas kame! M'thojke: “Si po munesh, si po kie ftyrë me dalë para burrave...?” E, m'dokej se t'ton ikshin, largoheshin prej meje, m'kqyrshin me mëni e përbuz'je. Ani aj dill i madh mi krye, mi vet'lla. Aj saç i kuq-t'digjike krejt, edhe menimet... Dola prej shpije, ika prej shpije e hija pa ja da m'thojke: “Sod nriçoje ftyrën tone e t'shpisë! Sod, o kurrë ma, kurrë ma!” O shokë, e m'therrke zani, e m'i lidhke kamtë e gujtë... Unë ecsha, veç ecsha kah m'çojshin kamtë. Dikur mrrina te ara e juj, edhe tash se dij se prej kah erdha, prej kah mrrina atje! S'e dij, jo! S'rash n'sy, veç ju kqyrsha e dridhesha. Prej t'tonve pikojke ndjersa ballit. Disa korrshin e disa i shtrojshin dor'zat. S'mujta ma m'u kqyr', veç u nisa e drejt n'kru'. U ungja e pushova pak dhe sa desta m'e la pakëz ftyrën, kur qe i njeva do hapa t'lehtë. Ish' tu' ardhë dikush. A thu' cilli asht ky? — e veta veten. E u çova allah e u msheha n'ni çufrajë... Çka me pa: ishe kon ti — Besnik... I kishe shpërvjelë mangt e ecshe diqysh me një hap t'ton e t'madh. Zani meniherë m'fishkllloi n'vesh: “**Tash!**” — “Jo, jo — thashë — le t'i mushë knatat, le t'a fikë etjen!” Sa mushej k'nata, unë deshta m'u largu'e me ikë, me ikë me t'katra... Po, jo — tash e kisha pas rrokë edhe sakicën, që e kish harrue dikush te kroni... tehu i vizllojke n'dill si pasqyre... E ti, bacë, u lakove e e more knatën. Masanej u shtrive e pive ujë, aq lezeçëm... Atëherë t'i pashë dy sytë e zi! M'dokej se, dreqi e marrt, s'do t'çohesh kurrë, e sa pata venosë mos lëvris hiç, kur qe zani: “**Tash!**” Sa deshte m'e kapë knatën, t'dola para: “**Lej n'tokë!**” — të thash. E dora jeme si vetima t'qëlloj... S'mujsha me t'kqyrë n'sy, qaq i kisha syt e përgjakun, syt e verbu'm! Ti niherë u drejtove, i habitun, dhe sa u bane gati me m'ra — t'rashë për së dyti... U kalamene, e gjaku yt m'a stërpiku f'tyrën e flokt. Dorës m'rridhke e ma lagke mangën e këmishës. T'rashë edhe shtatë herë, si i trenu'm!! Besnik, u pate rr'xu' pa lshu fije zani, si urbani! T'i mshela syt e tmora para du'rsh e nisa me ecë kah ara... Udh's mirrsha n'thue e kamtë m'shkojshin zhagë. Po mrriva e t'shtriva midis arës, midis grunit! Kallijt u dridhën letë e u palu'n si syt tu. Masanej t'rrethoj vaji e unë shkova... pa fjalë n'gojë!

(*Të gjithë Skeletat që kishin ndëgjue me vemendje këcejnë në kambë, e rrethojnë dhe flasin gati përnjiherë. Ndërhynë edhe Skeleti i dytë i Bardhë, që deri më tash kishte qëndrue i strukun më një kand. Toltovi zanesh e britmash.*)

SKELETI I DYTË I BARDHË (*me trishtim*): Boll ma, boll!

SKELETI I KUQ: Au bre,rrnofsh e t'lumtë!

SKELETI I DYTË I BARDHË (*klithë*): Boll ma, gjakpirsa!

SKELETI I ZI: E ç'm'a ke trubullu' gjakun...

SKELETI I VERDHË: Ç'ja paske zbardhë ftyrën vedit e fisit, bre burr!

SKELETI I DYTË I BARDHË (*ndalet dhe me tmerr*): Boll ma me qito marrina! Boll ma! Oj lokja jeme, a e ngojshe qysh kallxojke! Medet-o se çka po na njek, medet! Loke, m'nihmo, loke! Mos m'le vetëm, mos m'le. (*Bërtet*). Çka t'boj tash, çka?

SKELETI I ZI, SKELETI I KUQ, SKELETI I VERDHË: Po, hajde, t'a hangsha synin!

— Sose prallën e gjakut!

— Kur po flet po m'vnon n'gjum, qaq e kie fjalën e omël!

SKELETI I DYTË I BARDHË (*në plan të parë*): Oj lokja jeme, me nihmo, s'muj ma me i ngu! Hala s'jon ngi, loke, me gjak! Këta s'jon, loke, gjin; këta jon, loke, ujqi — ujqi t'tërbu'm! Ani qysh kcy'n, ani qysh po ju bojnë syt dritë!

SKELETI I ZI: Hajde, hajde, sose kallximin!

SKELETI I BLERTË: Unë skam se çka me thonë tjetër! Veç, se edhe m'gjeti i njajti fat, pa pritë e pakujtue...

SKELETI I DYTË I BARDHË (*hyn midis tyre*): Boll ma me këto prralla!

SKELETI I ZI: Pale-pale, po çfarë dreqnish t'kanë hi n'barkë?!

SKELETI I VERDHË: E paskan lonë ment, hahaha!

SKELETI I KUQ: Ti, po m'doket, se s'po di se çka je tuj folë, eja n'vedi, he djalë! (*E kapë për fyti*).

SKELETI I DYTË I BARDHË: Pa m'ngoni edhe m'u, burra!

SKELETI I ZI: E kemi ngu veç njonin! A po do m'u bo bisht i tij, a?

SKELETI I BLERTË: Mos ja vnoni veshin!

SKELETI I ZI: Shuj, he mullacak! Hupëm pej syve! (*E shtyn dhe ai plandoset*).

SKELETI I ZI: Burra, amani fjalën mu! Po tham shkurtë!

SKELETI I VERDHË: Po t'ngojmë...

(*Skeleti i dytë i Bardhë çohet dhe mënjanohet e ndëgjon me krye rrasë në shuplaka*)

SKELETI I ZI (*solemnisht*): Burra! Qysh po m'doket mu e si e lyp udha e marë, na kemi veç ni shtegdalje — t'i dajmë t'rit! Me çdo gja që na vje për dorësh! Edhe ato sa ma shpejt, asht punë që s'pret t'vonohem! Po s'e bomë qit punë mejherë, mi ne do t'bje mallkimi i shekujve... Do t'flejmë sa t'jetë jeta me gjarpna t'zi!... Jo, s'kemi pse kthehemi ma n'strofullat tona — s'kemi pse! S'do na manë ma toka! Unë kisha me thonë — t'nismi mejherë, me i da patjetër!

SKELETI I BLERTË (*me afshë*): Po nismi!

SKELETI I KALTËRT (*me afshë*): Po risemi fluturim!

SKELETI I ZI: Atje do t'a takojmë **Hallën Nefise** e **Axhën Selim**! Do t'u kallxojmë fill e për pe! Ka m'u kallë si flakë!

SKELETI I KUQ: Hajdeni t'a zbardhim faqen!

(*Skeletat dalin vrap*)

SKELETI I DYTË I BARDHË (*çohet dhe shkon në midis të sqenës.Vetëm*): Shkuen, shkuen. Me zjerm e helm në duer! Veç, kom me jau trubullu' ujt, qebesa! Kanë me metë me gishta n'gojë! Le t'shkojnë, por kot e kanë — kanë me pa se kush jom unë! (*Me afshë*). Do t'takohna edhe me ato që e qitën, me shokun tem. E do t'shkojmë fill te djali e te çika — do t'u kallxojmë! Po, po — do t'u kallxojmë, le t'ikin, le t'mëshifen! Mu kshtu kem me bo. Se boll asht lagë kjo tokë me gjak... e sa ranë pa fije faji! Sa zemra u thy'n, sa shpi metën mëshelë, sa konaqe u fikën!? Po shkoj me e gjetë ato!

(*Bie perdja*)

AKTI I DYTË

PAMJA E PARË

Drita elektrike në Katund: një rreth llampash shumngjyrshe të ndezuna — ose një shtyllë elektrike me dy llampa të ndezuna — nën to — vallja e yjve. Në të djathtë, një grumbull gurësh dhe një shtresë e shtrume rruge, disa vegla pune. Në të majtë — bari dhe lulet. Në hymje shkruen: “Kopshti I Shkollës”.

HYJNESHJA E PARË: Medet, çka janë ato xixillonja aq të mëdha që po ndiçojnë nëpër shtëpija?

HYLLI I DYTË: Nuk janë xixillonja, motër!

HYJNESHJA E TRETË: Po çka janë?

HYLLI I PARË: Janë Dielltha të rij, që i punuen vetë?

HYLLI I DYTË: Njertzit, motër. Ia dhanë flakën ujit!

HYJNESHJA E TRETË: Shif çudi me sy!

HYJT: Tralala — shif çudi me sy.

Ha-ha-ha — Dielltha në dhoma!

T'këndojmë e t'gëzojmë,

se Dielltha jemi vetë,

se mrekulli e çudi jemi vetë!

Tralala — fituem vasha të reja!

Do martohemi me vasha prej toke,

Do fejojemi me djema prej blerimi!

O tralala, shif çudi me sy! (*Kërcejnë*).

HYJNESHJA E PARË: Djalin do t'a zgjedhi vetë!

HYJNESHJA E TRETË: Do t'a begenisi vetë!

HYLLI I DYTË: Do jetojmë me vashën time — herë në tokë e herë në qiell!

HYLLI I PARË: Ububu!

Gëzimi ynë — gëzimi I atyne!

Dasma e jonë — dasma e atyne!

HYJNESHJA E PARË: Do shkojmë!

Do vijmë!

HYLLI I PARË (*Hyjneshës së parë*): Ububu, moj xhane,

shkrum ti zemrën m'a banë!

Çdo me shkue atje larg,

kur trima këtu ke vargë?

HYJNESHJA E PARË (*me dashni*): Medet, do shkojmë!

E do vijmë!

HYLLI I DYTË: Shif çudi me sy —

Ujin e kanë zanë e kanë zaptue,

ujit flakën ia kanë dhanë.

Qe, Katundi:

Plot Dielltha në dhoma!

PAMJA E DYTË

(Katundarët që ndërtojnë rrugën e re dhe Mësuesja)

KATUNDARI I PARË: Eu, Shaban, eu! E bone namin, qe besa!
KATUNDARI I DYTË: Kali jem i bardhë mun lodron tash edhe dathun!
KATUNDARI I TRETË: N'kit udhë prej pasqyrësh!
KATUNDARI I KATËRT: O, ç'kanë me knue rrott e kerrit!
KATUNDARI I PESTË: Udhë t'Krushqve do t'a thrrasim.
KATUNDARI I PARË: Çka bojmë e kem për vedi!
KATUNDARI I TRETË: Për thmit tonë!
KATUNDARI I KATËRT: Jelat e kalit kanë m'u valvit n'erë si bajrak i shpalu'm.
KATUNDARI I DYTË: Bijve tonë, tuj shkue n'shkollë, s'do t'u shkel'ma kama n'baltë...

KATUNDARI I PARË: Çka t'bojmë, për vedi e kem!
KATUNDARI I PESTË: Kalin tem të zi so t'a lodroj dathun, ma mirë se n'livadh...
KATUNDARI I TRETË: O thu'jani kongës, bre! Le t'shungllojë an' e m'anë!
KATUNDARI I DYTË: Thu'ja, kongës për udh'n e re.
KATUNDARI I KATËRT: O, edhe për shkollën e re, për shkollën tonë!
KATUNDARI I PARË: O, thu'ja, thu'ja, thu'ja, hej!
KATUNDARËT: Na jem t'tonë vllaz'n,
se dillin e kem babë!
Na jem sy i shshojt —
Me t'cillin shohim udh'n e bardhë,
Udh'n tonë t're e t'gat!

KATUNDARI I PARË: Shih kush po na vje!
KATUNDARËT (*Njizani*): O, shihni se kush po na vjen?

(Duket Mësuesja)

KATUNDARI I KATËRT: M'su'sja jonë e re, s'ka tjetër kush!
KATUNDARI I TRETË: M'su'sja jonë e re, n'shkollë t're...
MËSUESJA: Puna e mbarë, burra!
KATUNDARËT: O, t'marë paç e t'lumtë!
MËSUESJA: A po lodhi?
KATUNDARI I PESTË: Jo ebu, puna asht buka e jonë!
MËSUESJA: Besa, buka ma e shishme.
KATUNDARI I PARË: Mirë e kie, qebesat!
KATUNDARI I TRETË: A je lodh' hiç?
KATUNDARI I DYTË: Ungju r pusho pakëz. Kqyr se qysh po punojmë...
KATUNDARI I PESTË: Ke marrë udh' t'gat?
MËSUESJA: Jo shumë, e di dhe e njoh rrugën.
KATUNDARËT: Ju paskan kallxu'?
MËSUESJA: Po unë kam kalue shpesh nëpër kët rrugë.
KATUNDARI I DYTË: Paski ec shumë, e paski kapërcy' shpesh!
MËSUESJA: Më paskeni harrue. (*Me melankoli*). Koha po kalon shpejt, po fluturon!
KATUNDARI I KATËRT: Po, m'asht si ftyrë pakëz e dijtun!
MËSUESJA: Jam bijë e këtij Katundi. (*Me krenari, e gëzueshme*). Veç na kemi zbritë ka herë në qytet, atje jam rritë!
KATUNDARËT (*me habi*): Oho!
KATUNDARI I PARË: Sa po shoh unë, me kita sy t'mij jeshil, a mos je ti Mejreme?
MËSUESJA: Po, unë vetë!
KATUNDARËT: He, ugurztijt, s'po e njohim çikën tonë, hej!
MËSUESJA: S'keni faj, ka kohë që jemi largue... Po, si po shof edhe Katundi qenka ndryshue.

KATUNDARËT: Po ti na u paske bo tamam m'su's, Mejreme! T'paçim me jetë e nafakë!

KATUNDARI I DYTË: E mirë se na erdhe, pra! Mirë se edhe apet n'katun tonë !

MËSUESJA (*tue qeshë*) : Mirëse ju gjejë, burra e baballarë !

KARUNDARI I PESTË (*me gëzim*): Kem godit' edhe shkollë t're, t'madhe !

KATUNDARI I TRETË : Shkollë, se !

KATUNDARI I DYTË: Thmit tonë tash n'du' t'mira!

KATUNDARI I PESTË: Çikat tone tash n'du'r t'mira!

MËSUESJA (*qeshë ëmbël*): Hahaha! M'gzuet, zemren ma batë mal!

KATUNDARËT: Edhe na u g'zu'm, na beso!

MËSUESJA: M'falni, pra, për një çast — po shkoj me pa shkollën! Rrnofshi!

(Mësuesja largohet)

KATUNDARI I PESTË (*si me sheri*): Po shkon m'su'sja e re,

o udh's re,

kah shkolla e re.

Po shkojnë rrezet-o mas saj!

(Vazhdojnë me punue)

KATUNDARI I PARË: Eu, Shaban, eu! Po do me bo namin tuj punu'!

KATUNDARI I DYTË: Kali jem i bardhë ka me lodrue tash dathun, ka me fluturue!

KATUNDARI I TRETË: N'kit udh' prej pasqyr'sh!

KATUNDARI I KATËRT: O, ç'kanë me knu rrot e kerrit!

KATUNDARI I PESTË: Udh' T'Krushqve do t'a thrrasim!

KATUNDARI I PARË: Çka bojmë, për vedi e kem!

KATUNDARI I TRETË: Për thmit tonë...

PAMJA E TRETË

(Kursi shëndetsor — vajzat tue punue në kopshtin e shkollës, vadisin lulet dhe bisedojnë)

ÇIKA E PARË: Medet, sa lule e bukur! (*Me dashni*). Sa erë t'kan'shme që paska!

ÇIKA E DYTË: Po t'përget ty, e Bukura!

(Çikat qeshin)

ÇIKA E TRETË: T'kisha bo nuse tonë!

ÇIKA E KATËRT: Nuse t'Avdis, pos?

ÇIKA E PARË: O, o, mos m'i jep t'ligat, maji për vedi e motrën tone, he dilbere!

ÇIKA E PESTË: E, valla, asli djalë i mbarë, a!

ÇIKA E TRETË: Prej k'tuhi e deri b'Stamboll shoqin s'ja gjonë!

ÇIKA E PARË: Ububu, m'i marrshi t'ligat, ai pëqyrran a?

ÇIKA E DYTË: Mirë e kie valla, ha!

ÇIKA E PARË: ÇIKA, SHIHNI SA LULE E BUKUR! (*U drejtohet me lule në dorë*).

ÇIKA E DYTË: Për kon e kie këputë, a ?

ÇIKA E TRETË : Për Avdin, pos ?

(Gaz i meihershëm)

ÇIKA E PARË (*me mall*): Do t'a ru'j n'zemër.

ÇIKA E DYTË (*me kureshtje*): Për ko? Kon e ke shti në zemër? Kon e ke shti n'at kuti prej sermit, a?

ÇIKA E PARË : Ato që e an'roj.

ÇIKA E DYTË : Cili â aj sokolë — Halili?

ÇIKA E PARË: Që e du si syt e ballit!

ÇIKA E DYTË: A asht i bashëm, i bukur, i madh?

ÇIKA E PARË (*djellshëm*): Ah, zemra jeme e vogël si zogu. Flut'ro e bjer n'kraht e ati, flut'ro!

ÇIKA E DYTË: O, zot i madh, banja qejfin qisaj çike t'mirë! (*Si tue u lutë*)

(Çikat që deri më tash ndëgjojshin me vemendje, prap ia plasin gazit)

ÇIKA E TRETË: E ti, Hajrije qysh e ke zemrën, a?

ÇIKA E KATËRT: T'plagu'me, besa!

ÇIKAT: Qyqja ti, çka po thu?

ÇIKA E KATËRT: Po, or t'shиту'me — t'plagu'me fort!

ÇIKAT: A mujmë me t'nihmue? A mun t'a gjojmë ilaçin?

ÇIKA E TRETË: A s'po t'çon xhevapë, dreqi, a?

ÇIKA E KATËRT: Po m'çon, po nafakziu po m'thotë se do m'u kthy vetë i dyti!

ÇIKAT: Au, e mjera ti, e mjera!

ÇIKA E TRETË: E shitoft' zona atje ku osht!

ÇIKA E KATËRT (*si përvajshëm*): Po thot: kom m'u kthy n'dimën edhe me ni "boston" nër sjetull...

ÇIKAT: Hahaha, galani e i biri galanit!

ÇIKA E KATËRT (*si përvajshëm*): E shko e mos plas, e shko e mos u bon helm, de!

ÇIKAT: Me plasë e me kopë!

ÇIKA E TRETË: Si po shkojnë kita asllana tonë larg shpije, po ju pin sorra ment, po habiten mas do kamcullakeve!

ÇIKA E KATËRT Eh, eh, s'po ma dini hallin ju mu!

ÇIKAT (*tue qeshë e me mahi*) : Medet, medet-o për ty t'mjerën...

(Çika e katërt shkon kah një lule me vadit si e pikllueme)

ÇIKA E DYTË (*çikës së pestë*): E pse ti, Vahide s'po bon zo, a? na u ke bo si meleqe!

ÇIKA E PESTË: Po cila me folë e para? Jeni trenu' t'gjitha, veç për mashkuj po folni, veç n'ta po ju fluturojnë ment...

ÇIKAT (*ngutas*): E ty, alltene?

ÇIKA E PESTË (*me krenari*): Mu – n'sokola, ha!

ÇIKAT: Ha-ha-ha, ç'na habite! Ç'na shastrise, hej!

ÇIKA E PESTË: Keshe po çuditni! E t'tona jeni prej farës s'kuqe, hijeshi!

ÇIKAT: E çfarë sokoli, oj Vahide?

ÇIKA E PESTË: Sokol shehri...

ÇIKAT (*me habi*): Pa ngone kit çikë hastreti se çka po thot !

ÇIKA E PESTË: Ma do zemra e shpirti me gjallu' n'shehër t'madh...

ÇIKAT: Ani, ani he bijë, n'sheher t'madh, a?

ÇIKA E PESTË: N'shehër t'madh me shumë drita!

ÇIKAT: E çfarë sokoli kie n'zemër?

ÇIKA E PESTË: Le t'jetë veç dy pllamë mi tokë do t'a due për jetë!

ÇIKAT: Uhu, marroqe!

ÇIKA E PESTË: Le t'i ket syt si filxhan!

ÇIKAT: Oj e beku'me, oj e hutu'me!

ÇIKA E PESTË: le t'ketë flkoka e lshum...

ÇIKAT: E tjetër?

ÇIKA E PESTË: le t'jetë i k'nushëm!

ÇIKAT: Mos m'su's, a?

ÇIKA E PESTË: Veç le t'jetë i shehrit t'madh...

ÇIKAT: I hishëm e si lis me rrema mos e pastë shoqin n'shtatë krajli!

ÇIKA E PESTË: Mori çika, mori motra — paçi gjithmonë zjerm n'votra!

ÇIKAT: Moj motra jonë, ta domë t'mirën ma shumë se vedit, n'daç beso, n'daç mos e beso!

ÇIKA E PESTË (*çikës së dytë*): E ti, Hanife, që blove e blove deri tash si gur mullini, çka po thu?

ÇIKA E DYTË (*e befasuenme*): Unë, a?

ÇIKAT: Po ti, e syt e tu t'zi...

ÇIKA E DYTË (*e hutueme*): E masi po doni me ditë, po ju kallxoj si motrave!

ÇIKAT: Kallxona, kallxona!

ÇIKA E DYTË: Unë e kom pasë ni dëshirë t'madhe sa mali!

ÇIKAT: Ej, Hanife, s'e kemi ditë, t'a kishim plotsu', besa...

ÇIKA E TRETË: Pse s'na ke kallxu' ma para?

ÇIKA E KATËRT: E çfarë dëshire, sa mali ej?

ÇIKA E DYTË: M'u bo m'su'se...

ÇIKAT: T'lumt goja — m'su'se...

ÇIKA E DYTË (*me zjarr*): Me ra zilja n'sabah, me hi n'klasë pa bismil-lah!

ÇIKAT: Qyqe, Hanife, çka po thu?

ÇIKA E DYTË: M'u thon thmive: „Mirë mëngjes! Uluni!” E, me jau puthë syt — zjerm!

ÇIKAT: T'a kem zilin, oj m'su'se, Hanife!

Dilli!
ÇIKA E DYTË: M'u ms'su çikave shumë gjona t'jera... Si bohet shiu e reja! Si len

ÇIKAT: Ani, ani, po bohemi nxan'se tuja, na m'so!

(Bie zilja)

ÇIKAT: Urra, urra, urra!

Po bie zilja f'mij me nxitim,
shkoni n'shkollë me shpejtim!

(dalin kapë dorëw për dore)

(Bie perdja)

AKTI I TRETË

Sqena: në plan të parë — një bankë e druajtë. Në dy anët e sqenës kundruell nga një dhomë me dritare: e shtëpis t'Axhës Selim, dhoma e Ferides dhe ajo e Ajetit. Dhoma e Ferides asht si në kat, ka shkallë që të çojnë nalt. Në pamjet që ka shumë aktor, ata salin midis sqenës, si në pamjen e dytë. Dhoma e Ajetit ka një shtrat, që shifet. Oborri dhe dera e randë

me dy krahë. Dikund në skaj — pusija që zen Muharremi. Në plan të fundit: kaçubat që të përkujtojnë djerrinën, një lule e bardhë e madhe prej letre dhe jo fort larg saj — një lis. Sqena ndiçohet simbas pamjeve — të mavonshmet në terr. Në pamjen e tetë, hiqen dyert. Në planin e parë disa kaçuba, kurse lisi dhe lulja në plan të dytë.

PAMJA E PARË

(Andrra. Ajeti dhe Feridja. Takimi. Ikja. Sqenë ireale. Ajeti troket me shtagë në dritaren e Ferides. Ajo zgjohet dhe nxjerr kryet jasht).

AJETI: Eja!

FERIDJA: Ku, pse?

AJETI: Erdha me t'marrë! Dalim. Këcejmë. Lodrojmë, fluturojmë... Eja! Hanëz...

FERIDJA: S'muj! M'shohin! M'kërkojnë...

AJETI: Ani, le t'shohin, le t'kërkojnë — me pishë e me qiri, n'daçin!

FERIDJA: Qyqe, po na i merr dilli syt (*Me zjarr*). Po prit, se erdha! Le t'çohet peshë mali e bjeshka, reja! Erdha, qe!

(Vishet shpejt e shpejt, nuk krihet, por e len krahnin që kishte në dorë. Vështron me kujdes dhe përgjon. Mbas bindet se s'asht kush, hap derën ngadale dhe zbret shkallëve, në maje të gishtave. I bie në përfaqim Ajetit.)

AJETI (*e kap për dore*): Po shkojmë kah fushat diellore. Atje na pret një kolibë e dielli i madh sa deti! Do të jemi vetëm e do t'punojmë, do t'rrisim kingja leshflorijt...

FERIDJA (*përgdhelshëm*): O, syasllani em!

AJETI: Vetlla ime e harkueme! Mbas vedi po lamë pluhun, po lamë pluhun e hi!

FERIDJA: Sa e lumtun jam. Sa e lirë!

AJETI: Bylbylin dhe shpatën e kam në dorë!

Bylbylin e kam në zemër...

Jam pris i ernave,

Mbret i luleve,

Udhërrëfyes i thneglave në shtegtim!

FERIDJA : Jam e jotja n'kët e n'at dynje.

Jam ura jote prej gëzimi.

Peshk i artë...

AJETI (*n'ekstazë*) : Feride! Feride! Feride!

Po ecim, jo — po fluturojmë! (*Kërcejnë*)

(Ndëgjojnë zane)

FERIDJA: Ndëgjo!

AJETI: ÇKA E LUMJA, MOS JE LODHË ? Mos ke t'ftoftë ?

FERIDJA (*çon dorën te veshi*) : Ndëgjo ! Zanet !

AJETI : Zanet ? Jo he e Bukura, po t'duket ! Je ba krejt zjarm, po digjesh! Eja, pra, t'ulem nër hije t'një luleje t'bardhë, eja!

FERIDJA: Ndëgjoj zanet! (*Me frigë*) Po na thërrasin! Po na ndjekin!

AJETI: Le t'na thërrasin!

Le t'na ndjekin!

Do t'bahemi luledielli n'aren skaj udhe!

FERIDJA: Çka po thue? Hajde t'ikim! T'ikim larg e larg... (*ndëgjoen zanet krejt afër*)

ZANET: Këndeje, këndeje!

O pritëm!

Mos ja u hup fërkemin...

AJETI (*tue përgjue*): Ata?

FERIDJA (*përshpëritë*): Ata vetë...

Zanet: O, hajde kënej, hajde!

AJETI: Do t'kapërcejnë si hije ngat nesh.

Na jemi bijt e diellit — dita asht e jona.

Rrezet janë me ne, Feride!

AJETI DHE FERIDJA : Do t'ikim n'kraht e nji blete — larg, larg...

(Largohen)

PAMJA E DYTË

(Në shtëpi t'Axhës Selim, n'oborr. Axha Selim dhe Halla Nefise ul në një sexhade. Axha Seleim pin cigare me kamish. Halla tjerr).

HALLA NAFISE : Çika po na bohet si lulja.

AXHA SELIM: Rrum si lulja! Po, po droj se mos po na këput kush tinëz e tradhtisht... e po na e len marren në strajcë... e po na e len korin në prag... Atëhere, merre bacë malin', e besa, as lëkura e jote s'kish me t'majtë, kish' dashtë me u ndërrue si e gjarpnit...

HALLA NAFISE: Jo, ebu, plako, ajo i ka rrajtë e fella e kërtollën e fortë...

AXHA SELIM: Nashta për qato edhe fort t'thy'shme... Mos e dhasht zoti me ra n'kthetrat e s'keqes...

HALLA NAFISE: Koftë n'prehën t's'mirës... Plako, e pse jemi na? Me tjerrë lesh, a? Po fjala jonë?

AXHA SELIM: N'prehën t's'mirës po se po! Po ftyra e jonë, ftyra e atyne që shkuen... paçin ndjesë!

HALLA NAFISE (*me mallëngjim*): Saliya, Bajrami, ma i mrami Ramadani! Dhandërr dhetë muejsh, baba i qesaj...

(Halla Nefises i rrjedhin lotët, qan).

AXHA SELIM: U kemi njo borxh t'madh, hala s'ju kemi pague, medet për ne! Veç ni ditë, befas, kur t'na lshon toka, hajt!

HALLA NAFISE: Besa-besë u kemi borxh t'shejtë...

AXHA SELIM (*thellë nga zemra*): Po unë? Veç po i njehi tespil e ditët! Ditët që po shkojnë si uji! Unë — nji kiambë në vorr e tjetrën jasht! (*Me trishtim*). Me bo e me dekë pa la borxhin... vorri ka me m'qitë përjashta fishek... E, tevona, kanë me m'hangër qejt e çartun...

HALLA NAFISE: Hajde, bre, plako, se i gjinet çarja edhe qisaj pune... veç kadale e me men... Shih, çika na u ka rritë!

AXHA SELIM: Ku 'ini, he u shtoft zana o t'nizeta, o t'tridheta, o t'katërdheta! Ku 'ini? Pa ngo, oj grue, se çka po due me t'thanë: po vinë natën e po m'shtihen n'andërr e zhgandërr... Po keshin me mue...! Po keshin me gjith emen e zemër... (*Me pikëllim*). E, s'e dinë, s'po duen me nie se m'ka lanë takati e fuqija, veç me gaz po u drejtohem t'anve me gisht... Qe, ky asht ai burr i burrave... që e ka gishtin — krymb... që gjashtëmdhetë vjet, hej! (*Tue fsha thellë*)

HALLA NAFISE: Hajde, hajde ebu plaku, torrollaku jem... Po t'duket qashtu... E dijnë ata mirfilli si asht puna... Edhe s'janë bijt tu prej qasaj dere... T'ish' qysh po thue ti, moti kishin ardhë e t'kishin cokatë n'derë: "Plako, çka po bon, a na ke harrue?" — t'kishin thanë n'fytë.

AXHA SELIM: Zakoni asht i tillë... *(Si me kreni)*. Kanuni e do qashtu. *(Me nderim)*. Ai i ndritshmi, ai i vetmi!

HALLA NAFISE: Hajde, mos u mërzit e mos qit prush n'shpirit! Qe — e kemi çikën si kushi! Shyqyr, me shnet të mirë e dokë... Do t'kemi mashkull n'shpi... Ajo asht gjys mashkulli n'ven! E masanej: vet pashë, vetë subashë!

ZANI *(në mes të heshtjes, ngadalë me magnetofon)*: Tashma skeletat si korba të zij janë lëshue mbi kulmin e shtëpis dhe si lugetën po hyjnë mbrenda. Nji nga nji. Të ndezun në zemër dhe shpirt, me shpatat e gjakut në dorë...

HALLA NEFISE *(len punën dhe përgjon)*: A po m'doket, a e njeva ni rapamë? A po m'doket, se dikush po ec nëpër sobë?

AXHA SELIM: Edhe mue... Diçka rraplloi, diçka u rrëxue. *(Çilet dera nalt hapekrah)*

HALLA NEFISE *(shikon nalt kah dera)*: Pa kthehu, kthehu nji herë — dera çelë! M'u habitë, njeri, e me metë pa mend...

AXHA SELIM: Era, ebu, e paska çelë, çka dreqin po tremesh si prej mini?

HALLA NEFISE: Kqyr' nihere mirë: era s'munet me çelë derën e mrenshme, plako! Po o hi dikush mrena e po lodron serbez, si n'shpi t'vet...

(Skeletat zbresin shkallëve dhe drejtohen kah pleqt).

SKELETI I ZI: Axha Selim... a je si je?

(Axha Selim çohet dhe mbasi zbrapset)

AXHA SELIM: Allahrazolla! Si je ku je?

SKELETI I VERDHË : Allahrazolla !

AXHA SELIM : Bujrum, e mirë se vini !

SKELETI I KUQ: O mirë se t'gjetëm!

(Si ndëgjon zanet, Halla Nefise klith dhe gati bie nga friga e habija. Mbetet nji kohë të gjatë si e shtangun).

AXHA SELIM: Po kush ini ju, burra? *(Me habi)*. A m'kanë lanë syt? Zanin po jua niej, e s'po ju shoh bash mirë !

SKELETI I ZI : Qe ku jemi ! *(Ban me dorë)*. Mos u tut', jemi gjaku yt e gjaku i hasmit tan...

AXHA SELIM: Gjaku im? *(I mrekuuem fort)*. Po çka po thue, he burr i mbarë! Hej, koka çkrue edhe un me pa seri me sy! Ky sy i njerit shum sheh, shum sene i kapërxejnë njerit mi krye!...

SKELETI I KUQ: Na jemi shpirti i atyne që jonë shkue përgjithmonë... Që pushkën e thikën e kemi pasë n'bven zemre! Jemi prej atyne t'gjakut!

AXHA SELIM *(krejt i habitun)*: Po za i njoftun po m'doket, po za i amël! *(Me ngadalë)*. Po za i dijtun e i kajshëm! *(Si tue u kujtue)*. A mos je ti, Ramadan?

SKELETI I KUQ: Po, unë vetë, Bablok! Me shokë e jarana! Kurr ma i fortë se tash! Bablok, po m'bahet qejfi që po t'shoh mas sa vjetëve... Po ti, hala s'e pasje lëshue pritën, he t'paça! Besa — i fortë! Kurse unë drojsha se mos po t'gjejmë n'shtrat e, s'kishim me marue mandej kurrfarë pune...

AXHA SELIM *(me mallëngjim, përzie me nji farë frige të mbrendshme)*: Po, or Ramadan, syu em i ballit! Nafakpremi i bab's! Po çka t'qiti këndeje e me ta nie zanin mas gjashtëmdhetë vjetëve, a? Mos ke ardhë me m'p'vetë se çka kom bo deritash, çka kom marue, pse kam pritë, a? A me pa shpin, me pa çikën tonde, a? Je përmallue, je djegë, a? Po çka po do me t'kallxue, biri em? Orëpremi i bab's!?

SKELETI I KUQ: Kurrnja, Bablok, kurrnja! S'kemi ardhë në ndeje. Kemi ardhë fluturim e me t'kallxue diçka t'madhe, që s'ta ha menja hiç, që ka me t'shitue...

SKELETI I ZI *(ndërhyn)*: Axha Selim, ka me krisë reja n'zembrën tande... si pat krisë n'zembrat tona pa gjak!

SKELETI I VERDHË: Asht fjala për ujin e zjarmin bashkë... për ujkun e kingjin bashkë, mos me t'a pre menja, de!

AXHA SELIM: Po honi, bre, kallxomëni për çka e kini, ku po vritni e çka po doni? M'kini hutu krejt! N'e paç me mue, qe ku m'keni me trup e shpirt!

SKELETI I KUQ: Bablok, asht punë s'pret me men e jo ma me dorë! Asht punë që s'durohet, asht thikë n'zemër, Bablok! (*Nisë e bërtet*).

AXHA SELIM: Heu, ç'm'i shtitë shtatëqind dreqën n'bark! Po kallxomëni për çka e keni? Pse kam nejt der taash, a? Pse s'ma kini nie zanin, a? pse s'ma kini nie krismën, a? Çka po doni prej meje, shpirtin, a? (*I tronditun*). Haj, burra, e kam pasë edhe një amanet tjetër — m'e rritë çikën e me dhanë...

SKELETI I ZI: S'asht fjala për ty Axha Selim, po për diken tjetër!

AXHA SELIM: Po për ke, bre? Kallxoni, he lum bafsha për ju!

SKELETI I KUQ (*befas e premas*): Feridja!

AXHA SELIM (*si mos me pasë ndëgjue mirë dhe i habitun pamasë*): Ani, çka, çka... Feridja, a? (*Kërcnueshëm*). Mos prekni n'zjarm, se ju gjen e liga... E, çka po doni me thanë për Feridën, a?

SKELETI I ZI (*thershëm*): Feridja na ka prue këtu truç, qe besa!

AXHA SELIM (*i tronditun*): Ani, çka asht bo, çka Feridja? Çka ju paska shti me lanë çerdhet tueja t'ftofta, a ?

SKELETI I VERDHË : Ndera !

AXHA SELIM : Po çka po thue, he burr, ndera ? Ani pse ? Feridja e ndera, pse po i përziëni, a? (*Me frigë*). Ndera?

SKELETI I KUQ: Feridja e ka que bishtin e qejt po ngasin mas saj...

AXHA SELIM (*i prekun fort e i dallgëzuem*): Mos, bre, mos e thuej për çikën tande at fjalë aq t'ranë!

SKELETI I KUQ (*si harlisun*): Bablok! Po, Feridja — qajo mesa yte e, keshe , bija eme, na i paska thur gishtat me at t'birin e ... Ajetin! A e more vesh tash, a?

AXHA SELIM (*i trishtueshëm*) : Çka, çka? Me Ajetin, pas, po thue, a? (*Pabesueshëm, por me pezëm*). Me Ajetin, a ?! Heu, ç'ma turbullove gjakun e mendjen, o burr, he t'gjet e mira ! Po, kundra e dreqit, a s'mujti m'e gjetë noj qen ma t'mirë, a ?!

SKELETI I ZI (*me shpoti*): Bash Ajetin!

AXHA SELIM (*i kërcen dell' i ballit dhe pisket*): Jallah, se paska ra 'i breshën i madh n'shpirt e n'shpin teme! (*I drejtohet Skeletit të Kuq i shastrisun*). Çka po thue, a? Feridja me Ajetin, a? O, rrëxoju tokë mi mue! Edhe ti hanë, edhe ti o Diell! Oj tokë e bekueme — hupma farën, se qebesa kam m'e nreqë këtë punë qatypërqaty! Le t'dihet se kush asht Selimi... (*Shkon kah Halla Nefise e cila vetëm shikon se çka po bahet e nuk flet. E kap dhe e shkund*). A po nien burrat e dheut se çka po thonë? (*Halla Nefise vetëm e shikon me habi*). Ku e ke tash atë? Ku? Ku e ke t'ja shoh dy syt e larëm! Haj medet, haj! Po ç'krisi kijameti! Bjere këndeje shpejt, bjere! He t'ja kallxoj shtat shartet...

(*Halla Nefise i rëmbehet dhe, tue u kalamendë, del jasht tue piskatë e tmerrueshme*).

SKELETI I VERDHË: Po çka dreqin t'ka bo ajo, çfarë faji ka, a s'po e sheh se asht hutu krejt!?

AXHA SELIM (*plot pezëm*): Feride... he t'shitoft zana atje ku je e ku s'je!

SKELETI I KUQ (*i afrohet*): Bablok!

AXHA SELIM: A ti je , Ramadan, bre, varra e gjallë e bab's, a t'i je? Çka po don? Faqja e zezë, Ramadan!

SKELETI I KUQ (*e kapë Axhën Selim dhe e ul*): Po ngo kho niherë se çka po due me t'thanë!

AXHA SELIM (*i rraskapitun*): Ma mirë t'm'kishe vra, bre i Bablokut, ma mirë se m'kallxove këtë t'zezë, ma mirë!

(*Skeletat e rrethojnë Axhën Selim*)

SKELETI I ZI: Axha Selim, ti s'ke faj, asht bo çka asht bo, veç t'i dalim tash qisaj pune me vakt përpara e t'mos bahet n'doj e zezë edhe ma e madhe!

SKELETI I VERDHË: Na një herë e kemi pleqnue këtë punë nër vedi e kemi pasë prue nifar karari...

AXHA SELIM (*si tue u zgjue prej një kllapije të randë*): More, bre burra, mos ini gabim? Sa po vi n'vedi e sa ma fort që po përmlidhna, një rreze zani po m'thot: s'janë t'vërteta gjithato që po t'i thonë qita! (*Teatralisht*). Po unë, bre, e pres dorën, e shti dorën n'zjarm, bre, se Feridja eme, bija e Ramadanit, munet me bo një punë qasisoji... E kam kqyrë si syt e ballit, bre, e kam m'sue... E, s'kisha me besue se... po kjo po m'doket si me kon ndoj andërr e keqe, shumë e keqe!

SKELETI I ZI (*tue qeshëe me ironi*): Jo valla, Axha Selim, s'je konë bash m'sues i mirë! Se, bigarjihak s'kishim me ardhë te ti e me u çue n'pikë t'natës... Me nejt shtremt e me folë drejt: edhe na kishim pasë qejf që e gjithkjo t'mos ish' e vërtetë, po t'ish andërr e si po thue ti...

SKELETI I KUQ: Kur e kemi pa — t'tanve na janë qorrue syt... E, n'daç me ditë — edhe na s'kemi besue... Po, a dini çka? T'i lamë këto fjalë djerre e t'venosim për kët punë qysh asht ma mirë e t'dalim prej kurthe. Duhet shestue mirë e shpejtë, sa s'asht vonë, sa s'ka marrë dheun marra e mallkimi... se qatëherë s'ban as me hupë prej faqes s'dheut! Gjithkun ka me na ndjekë gisti... si bishti... E mos me t'a kapërxye kush pragun e konakut! Po f'tyra? Po qita dy gishta f'tyrë e bajnë burrin burr! Çka kam me t'kallxue — e dini t'tanë ma mirë se unë! Po kjo ska bo kurr vaki n'dhena tona — me ikë çika n'shpi t'gjaksit?... (*I pikllueshëm*). Po kjo asht,, ma shumë... se me hupë faret... se me sharrue gjallë n'tokë... po kjo... Haj, me det, kur e ke pjellën e mrapsht... t'a bjen korin n'prag!

AXHA SELIM (*i thym, por me za disi t'kënellun*): Mirë e ke, qashtu asht! S'ka ku shkon ma — faqja e zezë, e ma zi s'bahet! Këtë punë duhet t'a zgjedhim çrap-tap, menjherë! E, s'ka tjetër, s'ka pritë...

SKELETI I BLERTË: S'duhet m'i lanë m'u takue kurrë ma e për këtë dynje!

SKELETI I ZI: Çka the? Pas m'u takue zjermi e uji, a? Jo, he burr! E çkrepe pushkën badihava!

SKELETI I VERDHË: Duhet me I shkelë t'dyt si krymat...

SKELETI I BLERTË: Qita t'rit e sodit janë çue peshë, janë dalë tefterit e s'po duen me nie për kerkon. As për Fe, as për Kanu!

SKELETI I ZI: Unë po them me t'i kapë t'dy e me t'jau nxjerrë k atri dredhë t'mira shpindës e me t'i lshue llugës...

SKELETI I KUQ: Po, por e mira asht t'dy me i kapë...

AXHA SELIM (*gati krejt i qetsuem e i përmbledhun*): Pa gadalni, pa kadalni njiherë! Ngoni njiherë plakun, se pasha besën, ku prek plaku aty del gjaku... Hahaha! (*Mandej me za t'prehtë*). Go t'a zgjidhim kët nye t'flliqt, mos ndertoni, si asht ma mirë do ta zgjedhim! E jo veç nyjen, po edhe shumë sene tjera — e, do t'i lajmë edhe do borxhe t'shejta... Juve ka m'u ardhë gjumi i amël n'sy... e keni m'u kthye faqebardhë atje prej kah keni dalë... Pa kadalni, se tash m'kanë çkrepë do menime e jom kah frigohna...

SKELETI I KUQ: Gjashtëmdhetë vjetë e kom pritë qir ditë... A po nini — gjashtëmdhetë vjetë... E na, (*u drejtohet skeletave tjerë*), e fjala jonë? A s'peshon kandar, hiç, a? poe eshtnat, çka me bo me to? S'po I mba dheu! Derikur s'do t'jemi t'rahatuem, derikur dot' keshin yjt? E deri kur do t'presim me le dielli I gezimit edhe për neve?... Çka po kujtoni, ju, deri kur pra? Pa m'kallxonit? Derikur do t'keshin me neve — t'gjallt e deknit, boll kemi duru'?

SKELETI I BLERTË: E çka po thue, pra, me bo?

AXHA SELIM (*nderhyn*): Pa kadalni bre, kadalni! Po çka dreqin ju thash pare! Çka po bini n'zjarm! Po, do t'a bijmë vetë ujin n'mulli tonin... E, qe besa, kenam'u përmendë përsa t'jetë jeta m'i këtë dhe! Po, kjo asht punë që kem' me vu n'ujdi e për mrekuilli!... Po,

veç m'qitët pare n'hekra t'nxeha e desh' krisa si krypa, bre firauna! (**Fillon me qeshë lehtë e disi me sherri, permas**). Do t'bajmë dasëm, dasëm t'madhe!

SKELETI I ZI: Kisha ditë mirë se çka me ba!

AXHA SELIM: Ngoni kha — desëm t'madhe n'ni anë e n'anën tjetër... Unë kështu e shestova punën — veç me ba dasmën: me e dhanë Feriden! S'ka tjetër! Jo!

SKELETI I ZI: Ani?

AXHA SELIM: Qysh ani? Puna s'merr fun' ketu... po dhandrri duhet me na e prue e me na kallxue lulen e kuqe — n'dashtë me e pasë Feriden përgjithmonë, n'dashtë... se, qe besa, m'patët çmenritë krejt!

SKELETI I ZI: Tybe, treqind tybe, mirë e ka Axha Selim!

(**Kreshendo**)

SKELETI I VERDHË: Qe besa ja ka qillue!

SKELETI I BLERTË: Mirë e ka e me mend!

SKELETI I ZI: E tash, veç na duhet t'a gjejm dhandrrin që kish' me na e prue lulen e kuqe! Moti s'i kam marrë erë, moti s'e kam pasë në dorë! Lulja e kuqe, lulja e gjakut t'marrun, lulja e kuqe e borxhit t'lamë! (**N'ekstazë**). Lulja e kuqe n'dorë gjumi i amël, lulja e gjakut t'marrun, lulja ma e hieshme n'dynja!

SKELETI I VERDHË: Axha Selim, pra — sot fjala, sot dasma, sot lulja e kuqe n'dorë! (**Bërtet**). Ja puthsha dhandrrit dy syt e ballit, ja falsa nurin!

SKELETI I BLERTË: A mun bahet t'tana këto punë meniherë?

SKELETI I ZI: Qysh jo, more! Feridja asht lule që secili ka m'e dashtë m'i marrë erë... Oh Feride, oh lule e kuqe n'dorë!

AXHA SELIM (**me rrëmbim**): Burra, shkova me e gjetë dhandrrin si kushi... Po e lshoj fjalën-mjaltë le t'enet nëpër katun... Mos me m'u fikë konaku, që mos me m'u nalë tymi n'oxhak!

SKELETAT: Shko, shko, Axha Selim, shko! (**Dalin**)

PAMJA E TRETË

(**Në shtëpi t'Ajetit. Dy skeletat e bardhë vijnë dhe e lajmërojnë. E gjithë pamja e parë, andrrat e Ajetit – inçizue në magnetofon. Paraqitet zhvillimi i ngjarjes – pamja e parë, andrra – pamja e tretë, vizita e skeletave të bardhë. Dhoma e Ajetit: ai në shtrat, flen, andrron. Nana e tij. Ndëgjohet trokllima e lehtë, mandej e rrebtë dhe do do përshpëritje të ngutshme.**)

NANA E AJETIT: Dikush po cakat n'derë? E gjetët e mirë, po sa fort po troket ,he! (**E shqetsueme**). Po m'ja nxjerr gjumin djalit! (**Trokullima ndëgjohet përseri**). Uh, uh, orëpremi po ç'po cakat si me pasë ra n'zjarm! Po çou, bijo, shih kush â? Medet, medet, medet, çfarë trokllime, me t'i shtë ethet! (**Me patetikë**). Qebesa po! Qe, dola, dola menjihërë! (**Del. Tue ecë dhe tue përshpërit**). Çka po lypni n'kët karaferik? Kush janë? Çfarë e mire i ka prue? (**I afrohet derës dhe pyet**). Kush, â?

SKELETAT E BARDHË: A është Ajeti këtu?

NANA E AJETIT: Po, po flen.

SKELETAT E BARDHË: Çoeni se na duhet shumë!

NANA E AJETIT: Po kush ini ju, a?

SKELETAT E BARDHË: Shok, miq! Po t'bajmë rixha shumë: çoeni Ajetin!

NANA E AJETIT: Ani, ani –pritni pakëz! (**Në vedi**). Po m'dhimet me e çue kaq heret! Veç s'kom çka me bâ tjetër! (**Hyn në dhimë, te Ajeti**).

NANA E AJETIT (*Me ngashrim*): Gjompaku i nan's! Haj m'â, shtri si shqipe e po flen n[^]çerdhe! Gjompaku em! (*Nis e flet me dashuni dhe harron pse ka ardhë e pse ka hy mbrenda*). Ta puthsha at synin e madh te zi, at sy kingji! (*Shum përjashtueshëm*). Nana ka me t'a gjetë ni nuse, haj ni nuse hyrijem ma t'miren e dheut! Eh, flej gjumashi i nan's, flej! Nana t'ka gjithçka, dor t'djathhtë! Uzdajë e flakë e dritë! (*Qortueshëm*). A nuk e din, a? Shuj se po t'nin kush e habitet! (*Me zjarr*). Shihe, shihe niherë: ju kanë ranue syt pej gjumi, po flen! Po rritet, bir i nan's, po rritet si plepi... si vërshima!

(*Ndëgjohet prap një trokullimë e lehtë*).

NANA E AJETIT (*E hutueme*): Au! Po unë, pse erdha? (*Me dhimbje*). Shok't po e presin, m'duhet me e çue, me e da nga gjumi! Me ja turbullue andrrat e buk'ra, fluturimet!. *I afrohet krejt Ajetit, e kap per dore dhe e tund*). Ajet! Ajet! (*Si per vedi e me mall*). E ka gjumin e rônë, gjumashi i nan's! (*E thërret*). Ajet, çou more, çou!

AJETI (*zgjohet vrik dhe përserit fjalët e fundit t'andrrës*)... Po ikim n'kraht e blet's! Po ikim...

NANA E AJETIT (*i afrohet*): Çka ke, biro?

AJETI (*i përgjumshëm*): Kurrjâ, oj nanë, kurrjâ!

NANA E AJETIT: Hajde çû, se boll je zdërvajë, çû, se po t'presin shokët!

AJETI: Kush?

NANA E AJETIT: Do shokë...

AJETI: Çka po thue, shokë, a?

NANA E AJETIT: Hajde, hajde, o zabuni em, çû se po t'presin kaheër!

AJETI (*tue u çue*): Ani mirë, dola meniherë! (*Vishet. Tue dalë*). Çka dreqin po duen prej meje? Cilët janë? (*Pa çelë derën e oborrit pyet*). Kush â?

SKELETAT E BARDHË: Shok't tu t'shpirtit!

(*Ajeti e çelë derën dhe i shtin mbrenda*)

AJETI: Unë jam Ajeti çka po doni? Po, (*hutuëshëm*), hajdeni mrëna!

SKELETAT E BARDHË: Jo, jo, jemi t'pergitshëm e t'u rritë néra!

AJETI: Anide, veç pakëz...

SKELETAT: S'mujm, na beso! Veç, a din: na kemi ardhë me t'tregue diçka. Me t'a bâ ni t'mirë, e ti, masanej, ban si t'duesh...

SKELETI I DYTË I BARDHË: Na e dëjmë se ti po e don Feriden!

AJETI (*me çudi te madhe*): Feriden?!

SKELETI I PARË I BARDHË: Mos u tut, na jemi vllaznit e tu... per qato edhe kemi ardhë e me t'kallxue!

AJETI: Paj, pse keni ardhë, çka âsht bâ me Feriden, a?

SKELETI I DYTË I BARDHË: Hala kurgjâ, veç do t'bahet!

SKELETI I PARË I BARDHË: Erdhëm te ti fluturim e me t'kallxue si âsht pua...

AJETI (*me padurim*): Burra, m'kallxoni për çka e kini e çka po bâhet, çka dreqin don m'u bâ!... Çka po doni pej meje, a?

SKELETI I PARË I BARDHË: Na kurgjâ, ebu, djalë i mirë, po tjer't ... po t'a bâjnë vorrin!

SKELETI I DYTË I BARDHË (*ndërhyn*): Ajet! Kemi ardhë me t'kallxue se duen m'ju da me sakicë: ty e Feriden!

AJETI: Kush bre! PO k'rkush s'din gjô...

SKELETI I PARË I BARDHË (*pa të keqe*): Po m'duket. E dinë – edhe t'gjall't edhe t'dekunit ... t'tanë! E janë çue peshë, ju ka hi dreqi n' bark e po donë, me ju bâ pestil ... Po thonë: e keni true bukën që e kini hângër, tamlin që e kini pi!

SKELETI I DYTË I BARDHË: Qe, Ajet, për qito erdhëm, me t'kallxue – rueju, bac, rueju!

AJETI (fshan thellë): Haj medet, haj! (**I tronditun**). Oj, Feride, oj! Mos u tut e qindro pak, se s'kam me t'lanë vetëm, jo, kurrë! Le t'bâhet kijameti, se ti je bâ shpirti im, e pa ty s'muj, s'muj! (**Bërtet**). Jo, s'muj!

SKELETI I PARË I BARDHË.: Kaq âsht sahati, Ajet!

SKELETI I DYTË I BARDHË : Veç një udhë e keni: ikni, ikni e fluturoni sa ma largë qisaj stroflle...

AJETI : Haj çka m'kallxuet, medet! Pa kjo koka çkrue me kenë dita eme mâ e bardhë, dita eme mâ e zezë, haj!

SKELETAT : Ajet, na po shkojmë. Paç fatin e bardhë!

AJETI : S'kam me jua harrue kurr, burra! Kurr s'kam me jua harrue kët t'mirë, pasha syt! (**Mbyll derën me rrëmbim dhe bërtet të madhe**) . Oj Feride, buka eme e pagatueme! Fusha eme e palavrueme! Veç qindro, Feride, veç qindro!...

PAMJA E KATËRTË

(Magnetofoni i parë, magnetofoni i dytë. Drita ende prej grumbullit të të rijve, kalon te çikat që mbushin ujë në krue, te oda e burrave... - flitet vetëm për Feriden – nuse. Të dy magnetofonat përnjëherë).

MAGNETOFONI I PARË : Gjithë shpirtinat e gjallë të katundit lulzuen, u shqetsuen, u turbulluen... Në buzë ndriçon vetëm një fjalë: **Feride** ! Gjithashtu andrron me ia xhveshë bukurin, me ia thithë syt e thellë mrekulli! Se âsht andërr aq e afërt, aq e ambël... Fjala endet fluturim : prej goje ne gojë, prej syni në sy shetit drita e mallit –Feridja – nuse! Çon zemrat peshë, dalldis shpirtinat. Kush do të jetë i lumi, ai fatbardhi? Nëpër kroje pëshpërisin çikat ziliqare. Nëpër lamije djemt shiqim-flaktë... Nëpër gardhiqe zogjt e hutuem. Nëpër kopshtije e blerueme pse kanë lindë e rritë djalë, mashkulli! Nëpër oda – burrat! Fjala lulzon : Feride! Dhe pyetja agon në sy: pse sonte, pse menjihere? Pse kaq papritë e pakujtue? E, këtë, rrallëkush e din. Sidomos të rijt... Cili do të jetë ai që do t'a këpus lulen e kuqe e do t'ia dhuron Axhës Selim... Axha Selim po do me folë veç symesy!

MAGNETOFONI I DYTË (**gjithë n'ushtëmë, za i naltë e i mprehtë**) :

AXHA SELIMI : Shkova,shkova! Konaku s'ka me mu fikë... oxhakut t'shpis s'ka m'iu nâlë tymi, hej!

SKELETAT : Shko, shko Axha Selim, e ktheu shpejt dhe na kallxo se cili ka me prue lulen e kuqe? Shpejt, o shpejt!

AXHA SELIM (**ecë**): Çikën po e jap për një fjal goje! Çikën po e jap. Feriden, hej! Kush e do, le t'vijë e t'ja thom veç një fjalë goje symesy! Trimi qi e do, për veç një fjalë goje! Feriden po e jap!

ANJI KANDIDATI : Axha Selim, erdha!

AXHA SELIM : Ngô khâ, o djalë i mirë, a mundesh me e ngrehë gishtin, gjakun me e marrë?

KANDIDATI (**me trishtim**): Gjakun, gjakun, gjakun?! (**ushtëmë e gjatë**). Jo, jo, jo!

KANDIDATI I DYTË (**ME NGADALË**) : Erdha, Axha Selim!

AXHA SELIM : Due gjakun me ma marrë! E, masanej e kie Feriden...

KANDIDATI I DYTË (**gjithashtu i trishtueshëm**) : Gjakun, gjakun, gjakun, a?!...

MUHARREMI (**me zjarr**) : Axha Selim ta mbërrina!

Axha selim (**fort e si i çmendun**) : Due gjakun me ma marrë, lulen e kuqe me ma prue!

MUHARREMI : Gjakun? A gjakun po thue, a? (*ushtimë e gjatë dhe e fortë, kumbuese*). Ani, ani, ani!

PAMJA A PESTË

FERIDJA (*e vetëm, zbret shkallëve ngadalë, e hutueme dhe e pikllueme me një pllumb në dorë*) : Kambët m'u kanë pré, si mos t'ishin t'mijat, gjaku e zemra m'u kanë ngrí... Asnji diell s'ûn e çkrin kët akull, asnji diell! (*me ankim të madh*) . Shumica prej neve t'ngratave, fatin e kanë pasë t'premë qysh n'djep... qyshse âsht le e ka pá driten e bardhë... E ka njëk mallkimi... Po, na jemi qira qi digjemi e shkrihemi kadale e n'veti, kurkush s'na i sheh lott... Veç fryjnë pej t'tana anëve do erna t'harbueme e flaka jonë përhidhet djathtas e majtas..... derisa t'fiket një ditë krejt pa l'shue fije zani... (*I drejtohet pllumbit përkëdhelshëm*). Oh, pllumbi em i bardhë! A i njeve fjal't e mija, ai more vesh? Kujt me ja thanë n'këto shkrepë, kujt? (*Me habi*). Po pej kah erdhe t'i në dorën time? Kush t'çojë? A mos - Ajeti? Po, ai mun t'bâj gjithçka, çka s'ja pret menja njerit! O, pllumbi em i bukur, a m'i fal kraht e tu t'bardhë? A m'i fal, a? Me flut'ruet e me shkue te ai qi e due si syt e ballit! Pllumbi em i bardhë, a ma din hallin? (*e ledhaton*). Si me t'i kallxue, me çfarë gjuhe – a me t'zogut, a me t'dashnis? Kah me ja nisë, a? Eh, zog i bardhë, çka me t'kallxue – mue s'm'kanë vetë hiç, qashtu e thot e e do zakoni! Asnjanën s'e kanë vetë... Po edhe me m'pasë vetë, s'kishna ditë se çka me u thanë, goja m'u kish mshelë, m'u kish gurzue... Pllumbi em i dashtun, m'i fal krihë tua e m'kallxo : pse kam le? A veç m'u djegë?... E, çka t'bjaj unë tash, qyqe vetëm? E di mirëfilli se ç'kanë me bô, se çka me ndodhë! Tash i dí t'tana senet, kur janë ndodhë, pse e për çka? Eh, lumi ti i lumi, tash mundesh me shkue kah ta do zemra, t'duhet veç m'i hapë fletët! U po t'boj rixha, mos shko, mos m'le vetëm, se po droj, se po trenohna! S'po di se çka me ba, jo! (*ngrohtësisht*). M'kallxo – a m'do Ajeti? Kush e si sa hjek aj? A thue a e din, a? (*me frigë*) . Thue a e din se çka duen me na bô, e se çka po e pret? Po, mue, o zog i bardhë, veç erdhën e m'thanë : “- Banu gati se ka me t'ardhë një djalë me lule t'kuqe n'dorë, burri yt!” S'm'vetën hiç e s'm'qortuen për Ajetin! Veç, i pashë e kuptova se ishin dalldisë e shashtisë! O, pllumbi em i bardhë, a ma din hallin? Me m'a ditë ti zemrën qysh e kam – çmeritesh! E, sa nisa me t'kallxue : m'kallxun fill e për pé se çka duhet me bâ, si duhet me e pritë dhandrin me lule t'kuqe në dorë... A e din ti... o pllumb i dashtun, (*e tmerrueme*) , se zemra e kujt âsht ajo lule e kuqe, a? A e dí? E unë, medet, duhet me e marrë e me e ruejtë at lule t'kuqe si syt e ballit, si kreni, si namë t'shpis! A e di se me ko m'duhet me e kapercye jetën? E me kanë e g'zueme e ballhaptë! Oh, pllumi em i dashtun! (*nis e qan dhimbshëm*) A ndodhën edhe nër ju këso punësh, m'kallxo? A doni edhe ju me gjithë zemër, a? Çka din me m'kallxue për lulet e kuqe, a? Po, m'kallxo edhe: a dini edhe ju me mënjtë? Qe, unë mënij me gjithë shpirt e zemër e trup ate qi ka me ma prue lulen e kuqe! (*Rrënkton*) Çka t'bjaj unë e mjera, çka? Po thonë se mas kësaj kanë m'u rahatu n'vorr baba e tjerët! (*Me ngashërim*) . Unë s'e njoh babën tim, veç vorrin ja di – se m'kanë çue shpesh e shpesh... M'kanë rritë veç me ni mendje: ditën e g'zimit tim me i gostit me gjak!... E, si kom mujtë me ditë se ai do t'jetë Ajeti, gjaku i tij? Ç'faj ka ai? Pse ka lé paska fa? Pse ja kemi falë zemrat njani-tjetrit, paskemi faj sa me e pague me gjak!... Oh, fat i zi korbi, m'jep kuvetin t'bâj ate çka ma do zemra, e masanej le t'bohët deti kos! M'jep fuqi sa ta shoh veç edhe njëherë Ajetin e t'ja thom një fjalë : “ T'due, bre! Po... ik, i dashtun, ik mas shtat bjeshkëve, se je e vetmja lule e kuqe n'arë e do t'vijne me t'kputë për qafe! Ik, ik!... (*Pisket t'madhe*). Pshtoje jetën e kurrigjâ tjetër s'po due, jo! ... (*Rëxohet. Mbas pak i drejtohet pllumbit.*) . Ah, nâlu o pllumb, nâlu se m'rá n'men diçka e madhe! (*E merr në dorë përseri dhe e përkdhelë*) . A po do me m'ngûe diçka, a? Banu i mirë e m'a ngô fjalën: qitash a kurr ma! (*flet me të shpejtë e mbushun frym*). Shko fill e m'ja thuej Ajetit nja dy fjalë! E kurrigjâ tjetër. A po shkon, trimi im? Shko fluturim e

kallxoj: “Prite Feriden te Qafa e Diellit, tue perendue dielli... Don me t’i thanë nja dy fjalë... Thuej : m’çoj Feridja fluturim! Thuej: le t’vij, mos t’mungojë, se masanej bâhet vonë e e hâ dreqi!... *(E lëshon pllumbin dhe e përcjell me dorë)*. O, fluturo, fluturo pllumbi em i bardhë... *(Ulet dhe i ras duert në shuplaka)*. Duro zemër edhe pakëz...

PAMJA E GJASHTË

(Muharremi në pritë, i ndriquem)

MUHARREMI *(shum i dashnuem)*: Jam bâ zog i drekës –t’kom kërkue nëpër mrrize... Jam bâ zog i sabahit – t’kam kërkue nëpër fusha! Jam bâ zog i malit – t’kam kërkue tuj kajt, Feride, i tretun mas dreqit t’mallkuem, mas shtatë bjeshkëve... Jam bâ zog i akshamit – t’kamë kërkue n’grigje t’bardha ardhjesh! T’kam lypë kah mos! Gjithk^n, edhe n’andërr! S’vjshe, veç m’ikshe si njalë pej dore. S’dojshe... Atëhere, i mjerë e kërcû, i lanun e i vogël, i hypsha kambëve t’mija t’vrame e bridhsha e lodrojsha! Bridhsha botës – apet me t’gjet ty! Se, po t’mos kisha gjetë do t’dissha... M’beso, do kopsha si qeni, diku s’kaj udh’s, noshta pa t’pá... Kur e njësha zanin e bylbylit – kujtojsha se je ti! Kur e shihsha nje flutur t’larme me krah t’mëdhej e shydet n’fluturim – ngajsha mas saj, kujtojsha se je ti, hijeshi! Eh, s’e di ti se çka je për mue? Po t’baj rixha: mos m’kqyr me sy t’shtrembt... Mos ma shih për të madhe, Feride! Unë s’kam mujtë nryshej me bâ, me t’gjetë nryshe... E lypën prej meje lulen e kuqe me jua pru!... Atëhere, thanë, gjyshi jot m’tha: je i yni! Ani, u thash unë, mjiqind lule t’kuqe ju bî, n’daçi edhe i tufë, n’daçi kunorë...*(flet n’ekstazë)*. Feride, m’fal, unë jam bâ tash gjithçka e çkado! Për ty... Veç për hatër ton... Po m’thuej: “Bjere kronin e malit n’odë!” – menjihërë, Feride! Më thuej: “Nxirre synin e djathtë e mos ik kurr pej peje!” – menjihërë, Feride! E, mos ma shih për t’madhe, e dij unë se s’ke me ma marrë për të madhe! *(I revoltuem)*. Oh, more yll i akshamit, pse s’po vjen ai? Pse s’po vjen, a? Sa do t’a pres, der n’sabah, a? Po a ka me ardhë, medet? Oj, Feride, mos m’mallko e mos m’mjero! E di se je tuj m’mallkue tash, e di! E dij se m’mënin me tanë shpirtin tand t’madh... E dij se je tuj kaltë tash për ate, mënon për ate, dridhesh për jetën e tij... Ah, sa kishna pas qejf t’ishna n’vën t’tij... Po, po t’baj rixha, bre Feride, mos ma merr, për t’madhe! Unë, s’muj me bâ ndryshe, jo, jo, jo! S’muj pa e këputë, s’muj! E, dí se m’përben, e dí! Oj, Feride, edhe unë e njoh at djal, e neroj, âsht djalë si kushi! E di se kish me jetue e lumtun me ate, e dí se e don me gjith shpirt! T’tana, t’tana i dij! Po po dron, a? Je tmerue,a? Ti tanë jetën ke me drashtë pej meje, ke me ikë si lepri... ke me m’mëni, noshta, kam me tû bâ – vneri! Haj, t’tana këto kam m’i durue, t’tana... Pse – veç jeta pa ty s’âsht jetë! Feride, zogu im i sabahit, ani, ani oj – pasha syt e ballit kishna me t’ngue! Me t’a bô qejfin... e masanej kishna ikë larg e ma larg syve, po me ‘i fjalë t’ambël në gojë e në zemër: me fjalën tane miradise!... Haj, do ta ruejsha si zogun n’gjî e do t’knojsha me to! Kishna me ta bâ qejfin, po çka me bâ me Axhën Selim, a? Kallxomë? Kallxom ti - si m’i dalë para? Qysh me sharrue n’tokë! Ai sot do me bâ dasëm e m’pret, m’pret si ni g’zim t’madh... Edhe baba yt m’pret... Tashe mas do t’jetë rahatu’ në vorr – ai, e shum t’tjerë... pse kam me jau çue lulen e kuqe! Kjo âsht lule qi s’e kap kalemi me përshkrue, e hijeranë, lule magjî... Banu e mirë, Feride, e m’kallxo: qysh t’u kish’ dokë ty, sikur t’vijsha duerthatë n’dasmën tane e t’thojsha kryevarun: “Axha Selim, unë s’mujta me bâ gjô... m’u dridh dora e zemra! ...” Ha, qe, thuej, bonu e mirë e m’kallxo? Çilu tokë e t’sharroj! A po sheh se s’muj me bâ çudina? *(I shqetësuem)*. Po m’ngo e m’kallxo: çka âsht kjo? Qiella â qindisë, e â mûshë me yje e ai kërkund?... Mos e ka gjetë nej e ligë tjetër, a? Ku âsht? Pse s’po vjen? *(Tue përbe)*. Mos Ajet, mos u bô qaq i keq – sa mos me ardhë? Rixha po t’boj, hajde! Ti je djalë qaq i mirë sa s’bahet, shoqin s’e kie kún! Se, kur m’thirri Axha Selim, m’a tha veç ni fjalë: “Djalo, e due pej teje lulen e kuqe e kurr gjô tjetër! Do t’bahesh edhe djali em tymi em!” Cilën lule t’kuqe, o Axha Selim, ku me e gjetë at lule, a? – i rhash. “Biro- tha ai

- gjak m'ka borxh e tash edhe një f'tyrë po do me ma marrë!" – Haj... " – brita unë, e zemra m'u zdorgj n'ue themra prej habije. – "Ke me e pasë Feriden sonte e përgjithmonë!" – tha ai, Axha Selimi. S'e di se çka u bô masandej, Feride, veç – syt m'u qorrueu e s'shihsha se ku po shkeli... E qe, Feride, unë tash jam bô njeri tjetër – njeri i mrômjes... Haj, dreqi e martë, pse s'po vjen ai djalë?... Feride, jo, û s'muj me me nejtë qitu, shkova turr e me e lypë e me e gjetë... Hej, gjinja m'presin e unë – kërkun! Hej, marrja e zotit, Feride, marrja e zotit!

(Del vrap prej sqene)

PAMJA E SHTATË

(Axha Selim vetëm, ul ne bankë. Pin cigare me kamish dhe ka sharrue në do mendime të thella. Hesht, pret. I gjithë monologu i tij, në magnetofon. Në momentin kur ia bijnë djalin, hapen dyert dhe hyjn mbrenda katër katundarë. Axha Selim çohet dhe, pa bëza, merr prej tyne kufomën e të birit në ngrykë e shkon dhe e shtrin mbi bankë, e mbulon me çarshaf të bardhë. Mandej drejtohet kah dritarja e dhomës së nuses dhe rrin, si përmendore. Mbas do kohe ndëgjon zanet: "Çikë, çikë!" Mbas kësaj shkon dhe gjuzohet para të birit të vdekun. Drita në dhomë të Feridës âsht e ndezun, prej andej ndëgjoheu zane):

AXHA SELIM (*monologu në magnetofon*) : Po, shumë herë ka hî e ka dalë deka prej konakut tem. Asni burrit tonë s'i ka dalë shpirti n'shtart... Gati t'tanë kanë derdhë gjak t'vlue, janë goditë n'ball e n'zemra! Kanë ra dhe kanë skuq tokën me gjak, e kanë bekue... Dekâ â hi e ka dalë prej shpis sonë si era, e rrallëherë ka lanë gjurmë n'zemra, pse era veç kapërcen, fshin fërkemin e shkon... Veç njëherë, një erë e madhe e gjakut kapërcej befâs e shkoi si furtuna... E, kjo erë zemrën ma bani shkreti ku s'biu ma asnji lule, ku rrallëherë ra shiu i gzimit... Mos e njektë kôn qaj fat... Ditë e v'shtirë ish' për mue, shumë e v'shtirë... Në kurdhën e ditës me diell, bijke çekani i drek's... N'shpo rahat e pritje. Asnjoni s'e nien t'nxetit... Pritshim nusja me lindë e baba i thmis me ardhë... Pritshim dy jetna, me mall. Protshim nusja me na e zbardhë f'tyrën me djalë... Mue m'ishin bô syt – katër ! Pej kerkahi asnji erë e letë me e shue kit zjarm t'diellit! Po pritja ish' zjerm ma i amdh, pritja e lajmit e i'fjale t'vetme fatbardhe! Kur, n'at pikë zhegu e zapullije, u çel dera... e në të – biri im, baba i thmis hala t'palemë, i lulzu'em prej gjaku, dekë! (*Axha Selim çohet*). U çova n'kamë e u nisa kah dera kalamendshëm... Pej shtatë djelve ky ish ma i vogli, i mrami... E mora prej gjinve t'mirë pa u thanë asnji fjalë! E bâjta e e shtriva... E mlôva me çarshaf t'bardhë, po s'mujta me ja kqyrë syt... Atëhere, për çudi, zemra hala s'm'ish plague – pse ish' tuj ardhë qetri n'ven t'atij... U drejtova kah dritarja e odës s'nuses... Vetëm pej një fjalë, tash, m'shtetej jeta eme, krejt emni i fisit tim... Vetëm pej një fjalë – leu djalë, u rritë em nafakë! Po jo. "Çikë, çikë!" – më lajmuen. – Koftë me jetë e nafakë!" Gati krejt m'l'shuen kambët, e n'vend thash e mallkova: "O kob i zi, dy dekë ti m'i prune n'shpî e unë pritsha me m'ardhë dy gëzime, dy kingja t'bardhë... Shkova e u ûngja galuc para djalit... Zoti kish' pasë shkruë qashtu!... Tash, apet, emni i tij, qe qat çikë po e boj nuse... Qe, edhe sonte jam tuj pritë, si atëhere... Drita â dhezë n'sobë t'Feridës, ajo â veshë me t'bardha...

/Axha Selim, mbas një heshtje të shkurtë, çon kryet dhe sheh se si skeletat vijnë një nga një. Ata ulen ngadal dhe – mbas një qetsije të randë):

SKELETI I ZI : Po ditë e vështirë ke kjo!

SKELETI I BLERTË : Ditë pritje! Pritje e gjatë!

SKELETI I VERDHË : Ditë e madhe!

SKELETI I ZI: Po e presim sokolin ma na ardhë! Lulen e kuqe n'skep me na e prue, ej!

SKELETI I KUQ : Lulen e kuqe n'dorë!

SKELETI I ZI: Do t'vij sokoli krah madhështorë!

SKELETI I BLERTË: Do t'vje...

SKELETI I KUQ: Do t'vje i përgjakun...

SKELETI I ZI: Lulen e kuqe do ta mjellim n'zemra! Sokolit do t'i ngrehim ni faltore t'madhe mermeri, se breznit kanë me folë për te...

SKELETI I KUQ (*si me vedi*): Baba im do t'des pa shibël n'zemër e n'shpirt!

SKELETI I ZI: Veç t'a shoh njëherë at lulen e kuqe, e masanej...

SKELETI I VERDHË (*me nervozitet*): Ç'u bâ ky djalë?

SKELETI I BLERTË: Pse s'po vje sokoli, a?

(Në gjysterr, nëpër shkallë, Feriden e përcjell një dritë intenzive. Ajo është e veshun me të bardha dhe zbret teposhtë ngadalë, në maje të gishtave. Sa është tue ecë, mbreton heshtja e plotë. Ajo largohet pa ra në sy fare).

SKELETI I VERDHË: Dielli ka perendue kaherë!

SKELETI I KUQ: S'un po e duroj ma kët pritje?

SKELETI I BLERTË: N'qet qjellë të zi askûn s'po e shoh at sokolin e bardhë...

(Nëpër squenë kalojnë pesë zogj të zij dhe dy të bardhë prej letre.)

SKELETI I KUQ (*përserit*) : S'po m'pritet ma, plasa!

SKELETI I BLERTË: Axha Selim, çka po thue ti, a?

AXHA SELIM (*vetëm tund kryet, në shej habije*).

SKELETI I KUQ : Plasa, gjaku po m'vlon! (*Shetit i shqetsuem*).

SKELETI I VERDHË: Secila pritje, çdo g'zim i madh, e do edhe ujemin e vet...

SKELETI I ZI: Duroni edhe pakëz... (*Me entuziazëm*). E masandej? Kush do t'munet m'u matë me g'zimin tanë, a?

SKELETI I VERDHË : Fol diçka, o Axha Selim, fol!

AXHA SELIM (*vetëme shikon*).

SKELETI I KUQ (*i pezmatuem*) : Çka dreqin s'po vje ma?

SKELETI I VERDHË: Po duket se s'koka aj sokol, po lakuriq i nat's...

SKELETI I KUQ: Pse s'po vje ma, ku dreqi â? T'kish' me na kallxue se çka u bô!

(Ndëgjohen hapat. Muharremi, përcjellun me dritë, hyn në squënë.)

SKELETI I ZI (*me gaz*) : Ja mrrini!

SKELETI I KUQ (*PERMAS Muharremit*) : Ku është lulja e kuqe, a?

(midis tyne Muharremi, i tronditun fort, kap kryet dhe bërtet sa mundet)

MUHARREMI : S'erdh, s'e gjeta as n'qiell as n'tokë! M'vrani, burra! M'vrani!
(Bërtet i humbun krejt dhe ulet n'gjuj, Skeletat këcejnë, kurse Axhës Selim i bie koka nga befasija dhe tronditja).

(Shkallëve zbret, si pa krye, Halla Nefise dhe hyn në squënë).

HALLA NAFISE: Feridja, Feridja! Qyqja û, e qyqja! Nuk â kërkun... si me e pasë lëshue toka!... *(I bie krahnorit me grushta dhe kukat. Të gjithë skeletët drejtohen kah ajo, të habitun).*

HALLA NAFISE: Nuk â kërkun... Na paska ikë, doket, te aj... Medet, û e mjera, medet!

SKELETAT (*njizanit*) : E tash?

MUHARREMI (*ndërhyn*) : M'mytni, burra! Pash natën e vorrit, m'mytni!... *(Asnjani s'ia ven veshin).*

SKELETAT: Po tash?

HALLA NAFISE: Qyqja û, qyqja! Po qysh mos me e ruejtë çikën, he m'vraftë reja! Haj, iku, nafakzeza!...

(Axha Selim çohet në kambë. Rrethi i skeletave hapët. Muharremi vjen dhe i bie në kambë).

AXHA SELIM: Ma mirë mos t'kishe ardhë... Na vrave t'tanve! *(E kap Muharremin për flokësh dhe e çon ngadal përprjetë. Muharremi e shikon me frigë e habi. Mandej u drejtohet të gjithëve, mbasi e shtyn me urrejtje Muharremin).*

AXHA SELIM: Mas lyhjuni, mas!

HALLA NAFISE: Bjerni fenerët, fenerët!

SKELETI I ZI: Do t'i zamë!

SKELETI I VERDHË: Veç n'paçin hî n'bir t'minit!

SKELETI I BLERTË: S'jan larg! S'kanë muejtë me shkue fort larg...

SKELETI I KUQ: Veç n'paçin krah me fluturue!

(Sqena mbetet krejt në terr. Në sqenë, nga të katër anët, bijnë fenjera të ndezun. Lëvizje shumë e gjallë e zane: - Kënej, kënej o burra!)

(Dalin)

(Në sqenë mbetet vetëm Muharremi i ndriçuem. Ai çohet ngathtas dhe merr një fenjer. Edhe ai del, shkon mbas ndjeksave. Ndëgjohen zane jashtë sqene: - Hipni kuajve, hipni! Shpejt, o shpejt!)

Tue dalë Muharremi – ndriçue fort, nëpër sqenë kalojnë pesë zogj të zij prej letre dhe dy të bardhë përpara).

(Sqena përseri mbetet në gjysmterr dhe e zbrazët. Ndëgjohet një klithje e thirrje e përvajshme. Në sqenë hynë nana e Ajetit. Drita e fortë e përcjellë dhe rrethon).

NANA E AJETIT (*duert e lidhuna përpara i çon përprjetë*) : Biri im! Biri im! Syni im i madh! Po pse, bre bir, e le nanën vetëm, pse? Çka t'bjaj tash û pa ty, a? *(Mallkueshëm)*. Oh pllum i zi, o nafakpremë, pse erdhe e m'kallxove, pse? Djali yt e Feridja ikën, muerën malin! E tash po i njekin, janë lëshue mas tyne si mas leprit, haj medet!... *(Del prej sqene tue bërtit)*. Ajeto! Biri im, syni im i amdh, ku je? Ku me t'gjetë nana, ku me t'a dhon krahin, biri im, oh sugari i nan's, ooooo!

PAMJA E TETË

(Sqena në gjysterr. Midis sqene vdekja, një plakë e ndriçueme me një kënatë në dorë).

PLAKA: Tash, kroni i thamë do t'kfillet me ujë të dlirtë shpirti t'paqët! O, kroni i thamë!... Moti s'kam mushë ujë, moti s'e kam shue etjen. Jam kallë krejt... E shkreta û, kam mëte krejt vetëm, kalli vetëm! E, po m'duhet vetë me shkue e mûshë ujë... Ani se, shpesh po shkoj, e po e gjoj thatë, atëhere, fyti e barku po m'digjet flakë! Hej, çka s'kishna dhonë për 'i pikë ujë! Hohoho, tash do t'ngihna me ujë të ftoftë, akull, e do t'mushi edhe kënatën...

(Para plakës, veshëw me të bardha, të ndriçuem, kalojnë Feridja dhe Ajeti, të hutuem. E shikojnë me trishtim plakën dhe largohen).

PLAKA *(me gëzim)* : Oho, ho, qe, shkoi uji me burue n'krue! Uji i bardhë, uji i akullt, uji i ambël, medet!

(E habitun, nisët mbas të rijve tue u dradhë. Sa i bon nja tri a katër hapa, merr në thue dhe rrëxohet... Kënata thyhet. Plaka pisket prej dhimbjes).

PLAKA *(përvajshëm e me vnerë)* : Kofshi t'mallkuem, ma thyet kënatën! *(Tue u zgërdhi)*. Po, ani, po shkoni kah kroni, a? Shkoni, shkoni, he ju pastë dada!

(Në këtë çast fenjerët ia behin në sqenë nga të gjitha anët).

SKELETI I ZI : Kah shkuen?

(E shofin plakën).

SKELETI I KUQ: Oj nanë, a i pave?

PLAKA: Çka po do?

SKELETI I KUQ: Oj loke, a i pave se kah shkuen, a?

PLAKA: Po, i pash, me të bardha veshë, si pllumba fluturuen!

SKELETI I ZI: Kah shkuen?

PLAKA *(Tregon me gisht)* : Anej, kah kroni!

SKELETI I KUQ *(e puth në ballë)* : T'lumtë, oj halloke!

(Skeletat largohen dhe plaka mbetet prap vetëm).

PLAKA *(tue shikue kënatën e thyeme)* : Mallkue kofshit t'tanë, he! Çka t'bôj û tash, e jam kallë eti?...

(Plaka largohet tue shique shtambën e thyeme dhe tue përshpëritë).

PAMJA ENANDË

(Kaçubat, në plan të fundit; lisi; afër lisit lulja e bardhë e madhe, prej letre. Në plan të parë, të ndriçuem, kalojnë fluturim pesë zogjt e zez dhe dy të bardhët prej letre. Mbas këtyne Feridja dhe Ajeti kapun dorë pe'r dore. Ndëgjohet një gitare tue ra lehtë).

AJETI : A je lodhë?

FERIDJA : E kam erüen nër kamë, po flut'roj?

AJETI : Fisnike, thu'j se m'do, se je e jemja!

FERIDJA: *(vendosmënisht)* : E jotja, përgjithmonë!

AJETI: Qi'llin me yje do t'a kem mûlesë!

FERIDJA *(e shikon me dashni)* : Ani!

(Ndëgjohen zanet, ndjeksit).

FERIDJA : Medet, po vijnë!

AJETI : Largë janë... sa t'mrijmë te shkolla!

FERIDJA *(me patetikë)*: Do t'desim bashkë!

AJETI *(me zjarr e dashtuni)*: O, lulja eme e bardhë! O, jeta eme e lulzue!

(E ngreh për dore, ikin. Zanet/ndëgjohen/)

KORI I FEMNAVE : Dy pllumba t'bardhë fluturojnë qiellit t'zi!

(Në sqenë hyjnë skeletat me fenjerë në dorë. Axha Selim ecë si hije, krejt i hutuem dhe s'e thot asnji fjalë).

SKELETI I ZI : Qitu ishin pare!

KORI I FEMNAVE: Këtu ishin dhe fluturuen!

SKELETI I KUQ : Ç' po na ikin para hunve...

KORI I FEMNAVE : Dy pllumba t'bardhë fluturojnë qiellit të zi!

SKELETI I VERDHË : Qysh â e mujtun kjo punë: po qitash kenë qitu, kah shkuen?

KORI I FEMNAVE : Kot e keni, na u tregojmë shtigjet. Na u bahemi dritë, kot e keni!

SKELETI I KUQ *(me idhnim)*: Kahdo kofshi, kem me u gjetë!

(Fenjerët shkojnë prej kaçube në kaçubë, kërkojnë).

KORI I FEMNAVE : O shtigjet u tregojmë na, na, na!

SKELETI I ZI : Qitu jonë dikûn ngat, qebesa!

(Skeleti i zi ka sopatën në dorë. Drita bie në sopatë dhe ecë mas saj. Tehu i sopatës veton)

SKELETI I ZI *(përsërit fatalish)* : Qitu jonë dikun ngat! Kam m'i gjetë! *(Bërtet)*. Kam m'i gjetë o kam me plasë! *(Shkon kah një kaçubë)*.

(Në plan të parë: Ajeti dhe Feridja kalojnë përseri t'hutuem e tue kthye kryet mbrapa. Kalojnë me shpejti. Shkojnë e mëshifen nër lulen e madhe prej letre).

AJETI *(me ngadalë)*: Eja!

FERIDJA *(me ngadalë)* : Qe!

AJETI : Hin kitu! Mëshihu!

FERIDJA *(me frigë)* : Do t'na gjejnë!

AJETI .Mos drô, s'ja u merr menja se...

(Drita largohet prej të rijve dhe nis e përcjell <skeletin e zi me sopatë në dorë).

SKELETI I ZI : Qitu janë dikû ngât...

(Filloi me bubullue rrebt dhe me shkrepë rrufenat njena mbas tjetrës. Përgatitet stuhi e madhe e befasishme).

SKELETI I ZI : Dreqi e marrtë, na u prish moti. *(Ndalet dhe kthehet kah Skeleti i Kuq)*. Do me ra shi i madh! *(Shikon përpjetë)*.

SKELETI I KUQ : Edhe ma keq për 'ta, kem m'i zanë si mij të lagun...

(Shkrepje rrufeje dhe bubullimë. Ajeti dhe Feridja janë strukë nën lule dhe shikojnë me frigë).

SKELETI I VERDHË (*u drejtohet të tjerëve*) : Burra! Hajdeni, shpejt!

(Fenjerët largohen prej kaçubave dhe drejtohen kah Skeleti i Verdhë).

SKELETA: Çka po do, a pae noj sen, a?

SKELETI I VERDHË: Kqyrni nalt, don m'u rrëxue qiellimî ne! T'fut'mi dik'un, sa t'kapërxejë ky rrëmet i papritun!

SKELETI I ZI : Hajde bre, ik anej e mos pshtjello punë! Po le t'rrëxohet, hej!

SKELETI I KUQ : Kemi dalë me i gjetë ata, e me i zanë, e jo me ikë... Kishin me na u largue shum, pjellat e dreqit...

SKELETI I ZI : S'mujmë m'u kthye duerthatë se do jemi t'mallkuem për të gjitha kohnat, sa t'jetë jeta! E t'tanë kishin me folë për ne e për Axhën Selim... do kallxojshin me gisht...

SKELETI I VERDHË : Hajde, ebu, sa s'â krejt vonë...

(Shkrepe rrufeje dhe bumbullimë e fuqishme. Skeletat përsëri shpërndahen pikë e pesë).

SKELETI I KUQ : O, pasha vorrin, gjallë e dekun kam me ju gjetë!

(Bubullima të largëta që afrohen).

SKELETI I VERDHË : N'kit kjamet, s'kanë ku dreqin shkojnë! Heu, sa t'm'bien n'dorë – copë e grimë kom m'i bo, hej!

(Lëvizje e gjallë fenjerësh. Vetimat gjithnji e ma te shpeshta dhe krisje, bubullima të thekshme, etheshtise. Shiu sa s'ia ka fillue me ra).

SKELETI I ZI (*thërret të madhe dhe vrapon kah lisi*) : O, qe ku jonë, qitu dikûn, fort ngât! (*me tërbim*). Haj, erën po jau niej, jau marroftë zoti vorrin!

SKELETI I KUQ (*si i çartun*) : O, tybe treqin tybe, për pa ju gjetë e për pa m'ra në dorë, kurr s'e la! Veç n'paçi fluturue, e masi s'i kini kahë – dekën qitu e kini! O, s'kini se kah shkoni, jo, jo! He t'zezuem!

(Vetimë e gjatë dhe bubullima).

SKELETI I ZI (*me histeri*) : O, kënej, hajdeni kënej, se qitu ngat jonë! Veç edhe 'i dakik kanë me gjallue, veç edhe 'i dakik!...

SKELETI I KUQ : O, s'kini se kah shkoni, bre koriya e fisit! O, shtrejt kini m'e pague qit marrî! Me lëkurë e me shpirt kini m'e pague, hej!

(Vetima dhe bubullima të njimbasnjishme, thyemje e shembje qielli).

SKELETI I ZI (*thërret të madhe dhe vrapon kah lisi*) : O, qe ku jonë, qe ku jonë, hajdeni bre hajdeni!

SKELETI I KUQ : Ku bre, ku?

(Të gjithë vrapojnë mbas Skeletit të Zi si pa krye në terr, në drejtim të lisit).

SKELETI I ZI : Kënej, kënej! *(Drita ia përcjell sopateën që e mban gati në dorë. Tollovi zanesh, rrufena, bubullimë).*

SKELETI I KUQ : O, kënej, kënej se u ramë n'erë!

SKELETI I ZI *(me za trishtues e jehues)* : I gjeta, hej, i gjeta!

(Fluget kah lisi e, mbas tij, fenjerët. Sa mbërrinë te lisi, shkrep fuqishëm një rrufe. Ndiçohet të madhe kunora e lisit, rrufeja e godit. E, mandej, goditjen e përcjell një bubullimë e ushtimë e tërmetshme. Skeletet bien një nga një edhe Axha Selim me ta... Disa fenjerë fiken e disa, hjedhë në tokë, ndriçojnë përplitshtëm. Terr! Ndjeksit të gjithë janë të goditun).

(dritë e fortë në sjenë. Prej lules së bardhë dalin Feridja dhe Ajeti të tmerruem dhe, kapë për dore, drejtohen kah publiku).

(Bie perdja)